Razem ku kulturze

Diagnoza potencjału kulturotwórczego gminy Słupsk

CK BP

Stowarzyszenie
Pracownia Etnograficzna

Raport z diagnozy potencjału kulturotwórczego powstał w ramach projektu “Razem ku kulturze” realizowanego przez Centrum Kultury i Bibliotekę Publiczną gminy Słupsk w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne Narodowego Centrum Kultury

Opracowanie:
Jagoda Schmidt, Justyna Szymańska

Stowarzyszenie “Pracownia Etnograficzna”
im. Witolda Dynowskiego

Głobino 2021

Spis treści

Wstęp 4

Charakterystyka gminy 8

Charakterystyka CKiBP Słupsk 12

Diagnoza lokalna: charakterystyka miejscowości 20

- Bierkowo 20
- Bukówka 23
- Bydlino 27
- Grąsino 29
- Jezierzyce Osiedle 32
- Jezierzyce 34
- Karzcino 37
- Krępa Słupska 41
- Kukowo 43
- Kusowo 46
- Lubuczewo 50
- Redęcin 55
- Rogawica 57
- Siemianice 58
- Swołowo 62
- Warblewo 64
- Wieszyno 65
- Wiklino 67
- Włynkówko 69

Podsumowanie i rekomendacje 74

Inspiracje i dobre praktyki 81

Bibliografia 83

Wstęp

Niniejszy raport jest podsumowaniem diagnozy lokalnej gminy Słupsk w zakresie kultury. Diagnoza była częścią projektu „Razem ku kulturze" realizowanego przez Centrum Kultury i Bibliotekę Publiczną gminy Słupsk w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne Narodowego Centrum Kultury.

Program Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne skierowany jest do domów kultury gotowych „prowadzić nowatorskie działania animacyjne projektowane w oparciu o przeprowadzoną wcześniej diagnozę i poddane ewaluacji, a ukierunkowane na bezpośrednią i bliską współpracę z przedstawicielami społeczności lokalnej"[1]. Celem programu jest „poszerzenie dostępu do kultury, stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenie aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowanie warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej"[2], a także "zwiększenie zaangażowania lokalnych ośrodków kultury w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców (...)".[3] Integralną częścią programu jest diagnoza lokalna, czyli badanie identyfikujące zasoby i samodzielne inicjatywy mieszkańców gminy Słupsk.

Raport ma na celu uchwycenie wielowymiarowości życia kulturalnego oraz przedstawienie złożonego obrazu oddolnych wymiarów uczestnictwa i tworzenia kultury w gminie Słupsk. Mimo ograniczonych możliwości związanych z pandemicznymi obostrzeniami, różnym doświadczeniem animatorek i animatorów realizujących badania oraz niedługiego czasu realizacji projektu, raport ma ambicje zaprezentować sposoby, w jakie mieszkańcy gminy realizują swoje potrzeby kulturalne oraz gdzie leży potencjał możliwej współpracy Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej oraz innych podmiotów w gminie z mieszkańcami. Nadrzędnym natomiast celem rekomendowanych działań jest wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców i mieszkanek gminy Słupsk.

[1] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/aktualnosci/dk-plus-inicjatywy-lokalne-nabor-2021 (dostęp: 20.05.2021)
[2] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury (dostęp: 20.05.2021)
[3] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/o-projekcie (data dostępu: 20.05.2021)

Metodologia

Raport powstał w oparciu o badania przeprowadzone w kwietniu i maju 2021 roku w gminie Słupsk. Badania były przeprowadzane przez animatorów i animatorki z Centrów Aktywności Lokalnej oraz bibliotek podlegających Centrum Kultury i Bibliotece Publicznej gminy Słupsk. W zaplanowaniu diagnozy, a następnie opracowaniu wyników i napisaniu raportu pomagały etnolożki z Stowarzyszenia „Pracownia Etnograficzna" im. Witolda Dynowskiego. Badania miały charakter jakościowy, a ich celem była odpowiedź na pytanie jak wygląda życie kulturalne w gminie, jaki jest wciąż nieodkryty przez instytucje potencjał kulturotwórczy mieszkańców oraz w jakich kierunkach może on się rozwijać.

W ramach badań przeprowadzone zostały wywiady indywidualne, wywiady grupowe, warsztaty badawcze oraz analiza danych zastanych. Jednym z elementów diagnozy był także plebiscyt "Nasze Pasje"[4], w ramach którego Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna gminy Słupsk zbierała zgłoszenia mieszkańców, którzy byli chętni do podzielenia się swoją pasją, hobby i zainteresowaniami z innymi lub znali takie osoby. Część zadań w ramach badania prowadzona była na żywo w ramach przepisów sanitarnych obowiązujących w czasie pandemii, część realizowana była online. Badaniem został objęty cały obszar gminy Słupsk, jednak ze względu na ograniczony czas oraz różnorodność grup odbiorców i twórców działań kulturalnych, nie wszystkie zagadnienia zostały w tym badaniu poruszone.

Badaniem został objęty zespół Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej, w tym pracownicy zatrudnieni w siedzibie głównej w Głobinie oraz animatorki i animatorzy zatrudnieni w 19 centrach aktywności lokalnej i bibliotekach w gminie: w Bierkowie, Bukówce, Bydlinie, Grąsinie, Jezierzycach Osiedlu, Jezierzycach, Karzcinie, Krępie Słupskiej, Kukowie, Kusowie, Lubuczewie, Redęcinie, Rogawicy, Siemianicach, Swołowie, Warblewie, Wieszynie, Wiklinie i Włynkówku. Badania były prowadzone wśród członkiń Kół Gospodyń Wiejskich, członków Ochotniczej Straży Pożarnej, lokalnych twórców, artystów i liderów, kierowników i pracowników innych gminnych jednostek organizacyjnych, radnych Rady Gminy, a także mieszkańców gminy, którzy dzielili się swoją wiedzą, doświadczeniami i spostrzeżeniami.

Kultura: definicja

Najczęściej pierwszym skojarzeniem ze słowem „kultura" jest kultura wysoka lub sztuka, np. teatr, malarstwo, poezja, muzyka czy rzeźba. Dostęp do tak pojętej kultury nie jest egalitarny, lecz ogranicza się z reguły do większych miast i jest obwarowany wieloma zależnościami:

[4] Więcej o plebiscycie: http://kultura.slupsk.pl/nasze-pasje/ (dostęp: 2.06.2021)

kapitałem społecznym, kulturowym, ekonomicznym, a także wiekiem odbiorców, miejscem ich zamieszkania oraz mobilnością. W opozycji do kultury wysokiej funkcjonuje pojęcie kultury popularnej, której celem jest przede wszystkim dostarczenie odbiorcom rozrywki przy minimalnej ilości treści. Kultura masowa dostępna i łatwa w odbiorze, nie wymaga żadnych kompetencji. Gdzieś pomiędzy tymi dwoma biegunami powstało w ostatnich latach pojęcie kultury szerokiej. Zaproponował je Marcin Skrzypek, animator kultury z Lublina, pracownik Ośrodka „Brama Grodzka Teatr NN" i określił jako obejmującą „spektrum aktywności podejmowanych spontanicznie i oddolnie przez mieszkańców"[5] Nie jest to kultura niezależna, alternatywna, niszowa ani offowa. Kultura szeroka jest bliska, dostępna, włącza, uczy, zachęca do aktywności, rozwija się horyzontalnie oraz nie tworzy podziału na profesjonalistów i odbiorców. Jest odpowiedzią na style życia, pasje i fascynacje zwykłych mieszkańców, mówi o pożytku z nich dla całej społeczności, podkreśla wartość przyglądania się amatorskim próbom, zamiast pójścia do profesjonalnego teatru, muzeum, galerii[6]. To właśnie przejawów takiej kultury szukali animatorzy i animatorki w gminie Słupsk.

W raporcie Fundacji Wspomagania Wsi „Wieś polska 2017: diagnozy i prognozy"[7] możemy przeczytać, że w porównaniu z ludnością miast tylko niewielki procent mieszkańców wsi uczestniczy w tradycyjnie rozumianych praktykach kulturalnych (takich jak chodzenie do opery, teatru, galerii sztuki itp.). Przyczyną takiego stanu rzeczy może być oczywiście utrudniony dostęp do instytucji kultury, które znajdują się niemal wyłącznie w dużych miastach, ale także upowszechnienie się nowych technologii, w tym wzrost dostępności telewizji oraz Internetu, które sprzyjają indywidualnemu odbiorowi treści i zapośredniczeniu kontaktu z kulturą. Ten sam raport mówi jednocześnie o tym, że aktywność kulturalną mieszkańców wsi charakteryzują trzy główne cechy: **wspólnotowość, praktycyzm oraz kreatywność**, przy czym największe znaczenie przypisać należy wspólnotowości[8]. Biorąc to pod uwagę, w czasie diagnozy i pisania raportu przyświecała nam bardziej otwarta, antropologiczna definicja kultury, którą socjolog Tomasz Szlendak określił jako „coś, co robi się razem, kiedy się spotyka innych ludzi" (Szlendak 2011, s. 75). Owa potrzeba wspólnotowości w dużym stopniu tłumaczy popularność na wsiach i w mniejszych miejscowościach imprez plenerowych, szczególnie festynów. Nie jest to dziwne, jeśli przyjmiemy za autorami publikacji „Stan i zróżnicowanie

[5] https://www.nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/projekty/kultura-sie-liczy-/blog/poszerzamy-kulture-spotkanie-z-lubelska-kultura-szeroka (data dostępu: 20.05.2021)
[6] *ibidem*
[7] Raport skrócony „Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza": http://fundacjawspomaganiawsi.pl/wpcontent/uploads/2017/09/Wie%C5%9B-w-Polsce-2017-Diagnoza-i-Prognoza-Raport-FundacjiWspomagania-Wsi-skr%C3%B3t.pdf (dostęp: 20.05.2021)
[8] Raport z badania - pełna wersja „Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza" https://poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2017/10/Wies-w-Polsce-2017-Diagnoza-i-Prognoza-Raport-FWW-pelny.pdf, s. 23 (dostęp: 20.05.2021)

kultury wsi i małych miast w Polsce", że „bywalcami imprez dożynkowych czy obchodów dni miasteczka albo gminy są wszyscy" (Bukraba-Rylska, Burszta, 2011). Takie wydarzenia jak festyn czy święto gminy spełniają więc bardzo ważną rolę integracyjną i wspólnototwórczą. Spotkania, koncerty są często pretekstem do spędzania wspólnie czasu, mają charakter relacjogenny (Murawska, Olko, Sadura 2016). Jednocześnie warto pamiętać, że potrzeba wspólnotowości i integracji jest bardzo ważna w przeżywaniu kultury także w przypadku małych, indywidualnych lub sąsiedzkich przedsięwzięć. Według innego raportu mieszkańcy wsi zapytani o to, co robią w wolnym czasie w większości wymieniali praktyki zbiorowe, takie jak spotkania towarzyskie, spacery czy wspólna jazda samochodem (Walczak, Jewdokimow, Pazderski 2016). Podobne wnioski można wyciągnąć z diagnozy gminy Słupsk. Mieszkańcy cenią integrację i czas spędzony wspólnie, chociaż często czują, że okazji do takiego spędzania czasu jest zbyt mało. Nie wszyscy też potrafią i chcą wziąć na siebie organizację różnych spotkań czy inicjatyw. Dlatego tak ważna jest rola liderów i ich wsparcie, co starałyśmy się w raporcie podkreślić. To pojedyncze osoby lub grupa osób, „którym się chce" są siłą napędową każdej społeczności i to oni mają moc przyciągnięcia ludzi i ich zaangażowania. Mimo, że taka forma kultury jest bardzo oddolna i niesformalizowana, niebagatelną rolę w jej wsparciu mogą - i powinny - pełnić lokalne instytucje, w tym instytucje kultury. To właśnie one, „publiczne instytucje kultury nie tylko dają poczucie przynależności do tej samej <<cywilizacji>>, ale udostępniając swoje zasoby i infrastrukturę lokalnym inicjatywom nieformalnym, tworzą kościec, na którym wspiera się tkanka lokalnej samoorganizacji" (Sadura 2016, za: Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza). Blisko z tym związana jest inna ważna dla nas idea, którą chcemy podkreślić w tym raporcie, czyli *sprawczość*. To właśnie sprawczość powinny domyślnie przypisywać instytucje kultury swoim odbiorcom i zarazem współtwórcom kultury, czyli mieszkańcom gminy. Przez sprawczość rozumiemy zdolność jednostki do intencjonalnego oddziaływania na innych, do bycia aktywnym i świadomym sprawcą działania. W tym duchu wierzymy, że każde działanie realizowane przez instytucję kultury powinno być realizowane *z* mieszkańcami, a nie *dla* mieszkańców.

Charakterystyka gminy

Gmina Słupsk położona jest na Pomorzu Środkowym, w województwie pomorskim, powiecie słupskim. Zajmuje obszar 26058 km², a zamieszkuje ją 17249 mieszkańców[9]. Leży w odległości ok. 10 km od Morza Bałtyckiego, graniczy z miastem Słupsk.

W gminie przybywa mieszkańców - przyrost naturalny wynosi 1,21 na 1000 mieszkańców (średnia dla Polski to -0,9). Przy czym tylko częściowo jest to zasługa rosnącej dzietności - współczynnik dynamiki demograficznej (czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów) dla gminy wynosi 0,89 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Jednocześnie w 2019 roku w gminie zarejestrowano 545 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 364 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 181 na plusie[10].

W skład gminy wchodzą sołectwa: Bierkowo, Bukówka, Bydlino, Bruskowo Wielkie, Bruskowo Małe, Gać, Gałęzinowo, Głobino, Grąsino, Jezierzyce, Karzcino, Krępa Słupska, Krzemienica, Kukowo, Kusowo, Lubuczewo, Płaszewko, Redęcin, Redzikowo, Rogawica, Siemianice, Stanięcino, Strzelino, Strzelinko, Swochowo-Niewierowo, Swołowo, Warblewo, Wieszyno, Wiklino, Wielichowo, Włynkowo, Włynkówko, Wrzeście oraz 2 osiedla: Jezierzyce Osiedle, Redzikowo-Osiedle oraz miejscowości niesołeckie: Gać Leśna, Gajki, Kępno, Korzenica, Lękwica, Łupiny, Mirosławin, Płaszewko, Warblewko, Wierzbięcin, Zamełowo.
Gmina sąsiaduje bezpośrednio z miastem Słupsk, tworząc wokół niego swoisty rogalik. Ta sytuacja wpływa na lokalną specyfikę: chociaż gmina nosi taką samą nazwę, jak pobliskie miasto, to jest oddzielną jednostką administracyjną. Mimo to jej siedziba znajduje się w mieście Słupsk, będącym miastem na prawach powiatu.

Na terenie gminy działa również Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Działalność gospodarcza rozwija się przede wszystkim w dziedzinie przemysłu i usług, funkcjonuje tu ponad 900 podmiotów gospodarczych o profilu metalowym, gumowym, spożywczym, usługowym[11]. Gmina Słupsk zajmuje 45 miejsce w kraju na około 1500 gmin wiejskich w klasyfikacji dochodu na jednego mieszkańca[12]. Komunikacja publiczna dociera do wszystkich miejscowości gminy, chociaż mieszkańcy skarżą się na sporadycznie kursujące autobusy, co

[9] za: https://www.gminaslupsk.pl/strona/menu/15_gmina_w_liczbach (dostęp: 27.05.2021)
[10] za: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Slupsk (dostęp: 27.05.2021)
[11] za: https://www.gminaslupsk.pl/strona/menu/11_opis (dostęp: 27.05.2021)
[12] *ibidem*

utrudnia podróż do Słupska i powrót do domu osobom niezmotoryzowanym. W Jezierzycach, Gałęzinowie i Strzelinku zlokalizowane są również stacje kolejowe.

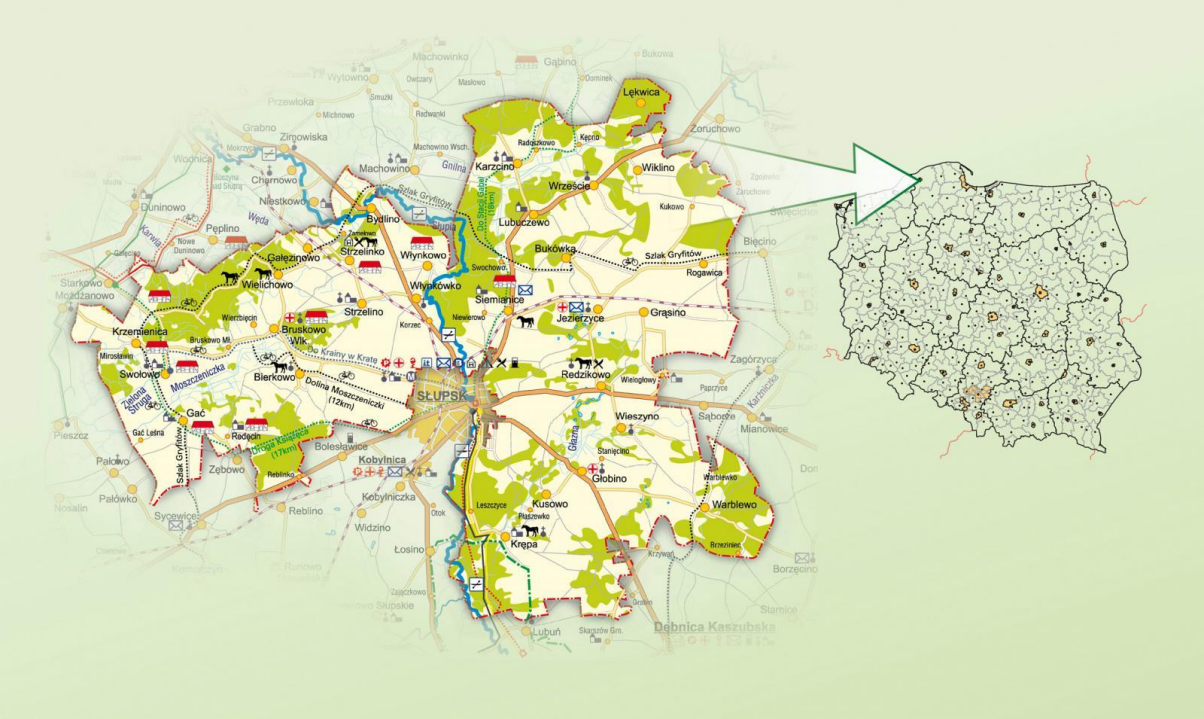

Ryc. 1. Mapa gminy Słupsk (za: https://www.gminaslupsk.pl/strona/menu/11_opis)

Edukacja

W gminie znajduje się 10 przedszkoli publicznych i niepublicznych, 7 szkół podstawowych oraz 1 liceum ogólnokształcące[13].

Przedszkola działające na terenie gminy to: Gminne Przedszkole „Bajka" w Jezierzycach, Filia Przedszkola Gminnego „Bajka" w Siemianicach, Punkt Przedszkolny w Redzikowie, Punkt Przedszkolny we Wrześciu, Punkt Przedszkolny w Bierkowie, Punkt Przedszkolny w Głobinie, Punkt Przedszkolny we Włynkówku, Przedszkole Ekologiczno-Językowe „Poziomka" we Włynkówku, Niepubliczne Przedszkole „Kolorowe Przedszkole" w Siemianicach, Niepubliczne Przedszkole „Niedźwiadkowe Przedszkole" w Krępie Słupskiej.

Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe działające na terenie gminy to: Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Bierkowie, Szkoła Podstawowa im. gen. Stefana Roweckiego „Grota" we Wrześciu, Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Głobinie, Szkoła Podstawowa im. Leopolda Staffa we Włynkówku, Szkoła Podstawowa im. mjra Henryka

[13] to i dalsze informacje o edukacji za: https://www.gminaslupsk.pl/strona/menu/32_edukacja (dostęp: 27.05.2021)

Sucharskiego w Jezierzycach, Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Czesława Miłosza w Siemianicach, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Redzikowie, w skład którego wchodzi Liceum Ogólnokształcące w Redzikowie.

W gminie funkcjonują też 3 żłobki: Żłobek Niepubliczny Biedroneczka w Redzikowie, Niepubliczny Żłobek „Kwiatuszki" w Siemianicach oraz publiczny Żłobek Gminny z filią w Siemianicach.

Najwięcej osób w gminie Słupsk ma wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz podstawowe ukończone. Wśród kobiet mieszkających w gminie Słupsk największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,1%) oraz zasadnicze zawodowe (20,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,8%) oraz podstawowe ukończone (23,6%)[14].

Turystyka

Dzięki swojemu położeniu w pobliżu wybrzeża Morza Bałtyckiego, łatwego dojazdu do nadmorskich miejscowości, walorów przyrodniczych i atrakcji historycznych gmina Słupsk ma duży potencjał turystyczny.

„Kraina w Kratę" i Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie

Swołowo, noszące miano Europejskiej Wsi Dziedzictwa Kulturowego, uznaje się za stolicę pomorskiej „Krainy w Kratę". Wieś należy do najstarszych w regionie słupskim, w latach 40. i 50. XX wieku prace wykopaliskowe odsłoniły ślady osadnictwa z czasów rzymskich. Turyści przyjeżdżają jednak do Swołowa podziwiać przede wszystkim świadectwa kultury pomorskiej zachowane w ramach Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie, w tym 70 budynków mieszkalnych i gospodarstw z charakterystyczną, XIX-wieczną zabudową szachulcową.

Dolina Charlotty

Dolina Charlotty to kompleks turystyczno-wypoczynkowy znajdujący się na wyspie na jeziorze Zamełowskiego. Oprócz hotelu i SPA, w kompleksie znajduje się również amfiteatr mogący pomieścić 10 000 osób, w którym regularnie odbywają się koncerty, w tym o ogólnopolskiej i międzynarodowej renomie, takie jak Festiwal Legend Rocka czy Charlotta Rock Festival. W Dolinie organizowane są przejażdżki konne, spływy kajakowe oraz wycieczki rowerowe, a także szereg innych wydarzeń kulturalnych, koncertów i przeglądów.

[14] źródło: GUS, 31.XII.2018, za: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Slupsk (dostęp: 27.05.2021)

Park Wodny Redzikowo

W skład kompleksu Park Wodny Redzikowo wchodzą baseny, kręgielnia, odnowa i rehabilitacja. Znajduje się tutaj również nowoczesne boisko wielofunkcyjne Orlik, na który wstęp jest bezpłatny i który jest dostępny codziennie, bez ograniczeń czasowych. Na Orliku można grać w: siatkówkę, koszykówkę, piłkę ręczną, tenisa ziemnego i piłkę nożną (boisko ze sztuczną nawierzchnią). W obiekcie znajduje się również sala zabaw dla dzieci, można skorzystać z krioterapii i zajęć rehabilitacyjnych. W okresie zimowym funkcjonuje tu kryte lodowisko, latem natomiast tor gokartowy.

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”

Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” - został utworzony w 1981 roku na obszarze 7 gmin (Słupsk, Kobylnica, Dębnica Kaszubska, Kołczygłowy, Borzytuchom, Bytów, Czarna Dąbrówka) i 2 powiatów (słupskiego i bytowskiego). Jego powierzchnia wynosi 37040 ha i wraz ze swoją otuliną obejmuje obszar środkowego i dolnego biegu rzeki Słupi i jej zlewni od miejscowości Soszyca do drogi Krępa-Łosino.

Charakterystyka CKiBP Słupsk

Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna (CKiBP) to samorządowa instytucja kultury prowadzona przez gminę Słupsk. Instytucja powstała w dniu 1 stycznia 2015 roku w wyniku połączenia Gminnej Biblioteki Publicznej w Jezierzycach z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Głobinie. Siedziba CKiBP znajduje się obecnie w Głobinie, jednak planowana jest budowa nowego Centrum Kultury w Siemianicach, gdzie przeniesione zostaną biura pracowników CKiBP. Ponadto w Swołowie powstaje Zagroda Inicjatyw Twórczych, gdzie będą znajdować się biura kierownictwa tego obiektu, świetlica wiejska oraz siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej.

CKiBP opiekuje się 26 centrami aktywności lokalnej (CAL), wcześniej zwanych świetlicami wiejskimi. W 19 z nich zatrudnieni są pracownicy, którzy opiekują się obiektami, planują zajęcia dla dzieci i młodzieży, pomagają w przygotowaniu imprez sołeckich, jak również przygotowują razem z dziećmi i młodzieżą prace konkursowe. Większość animatorek i animatorów ma ukończony kurs wychowawcy wypoczynku oraz przeszło szkolenie z animacji ukierunkowane dla dzieci. W świetlicach działają Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Seniora, OSP oraz Rady Sołeckie. Obok animatorek i animatorów w CAL pracują też instruktorzy prowadzący zajęcia muzyczne dla zespołów wokalnych i tanecznych oraz naukę gry na instrumentach.

Pod CKiBP podlegają także biblioteki gminne: Biblioteka Główna w Jezierzycach, Filia Biblioteki w Redzikowie - Lądowisko Kultury, Filia Biblioteki w Bruskowie Wielkim oraz Punkty Biblioteczne w Bruskowie Małym, Gałęzinowie, Głobinie, Kusowie, Lubuczewie, Redęcinie, Warblewie, Włynkowie i Wrześciu.

CKiBP i inne podmioty kultury

Oprócz CAL-ów i bibliotek w każdej miejscowości działają również inne, publiczne i niepubliczne podmioty zajmujące się szeroko pojętą kulturą. Poniżej przedstawiamy przekrój miejscowości, w których znajdują się CAL-e lub biblioteki.

Miejscowość / Inne podmioty kulturalne działające w miejscowości	Strona w mediach społecznościowych, promocja
Bierkowo - KGW Bierkowo - Ceramikarnia „Malinowy Kurnik” - Klub Seniora - Zespół wokalny Bierkowianki - Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Bierkowie	Brak
Bruskowo Małe - OSP Bruskowo Małe	**Świetlica Bruskowo Małe** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Bruskowo-Ma%C5%82e-793377667399388/
Bruskowo Wielkie - KGW Bruskowo Wielkie - Pomorskie Stowarzyszenie „Nasze Środowisko” - Stowarzyszenie Pomorska Grupa Odtwórstwa Historycznego w Bruskowie Wielkim - Parafia	**Świetlica Bruskowo Wielkie** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Bruskowo-Wielkie-222579531542147/

Bukówka - OSP Bukówka - KGW Bukówka - Zespół Iskierki	**Centrum Aktywności Lokalnej w Bukówce** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-w-Buk%C3%B3wce-1680463018901852
Bydlino - KGW Bydlino	**Centrum Aktywności Lokalnej w Bydlinie** https://www.facebook.com/swietlicaBydlino/
Gałęzinowo - OSP Gałęzinowo - KGW Gałezinowo - Stowarzyszenie Dalekowschodnich Sztuk Walki i Kultury Japońskiej „Dragon”	**Centrum Aktywności Lokalnej w Gałęzinowie** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-Ga%C5%82%C4%99zinowo-102431068031148/
Grąsino - KGW Grąsino	**Centrum Aktywności Lokalnej w Grąsinie** https://www.facebook.com/CAL-w-Gr%C4%85sinie-186982031884874/
Głobino ***Siedziba CKiBP*** - KGW Głobino - Parafia - Grupa młodzieży niepełnosprawnej „Rękodzielni” - Zespół „Świtezianki” - Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Głobinie	

Jezierzyce Osiedle - KGW Jezierzyce Osiedle - Stowarzyszenie Krzewienia Kultury Fizycznej „Stal” w Jezierzycach - Zespół wokalny „Zeppelinki” - Zespół wokalny „Świerszcze” - Szkoła Podstawowa im. mjra Henryka Sucharskiego w Jezierzycach	**Centrum Aktywności Lokalnej Jezierzyce Osiedle** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-Jezierzyce-Osiedle-1656215398023816
Jezierzyce - OSP Jezierzyce - KGW Jezierzyce	**Świetlica Jezierzyce** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Jezierzyce-1381270655525382/
Karzcino	**Centrum Aktywności Lokalnej w Karzcinie** https://www.facebook.com/calkarzcino
Krępa Słupska - KGW Krępa Słupska - OSP Krępa Słupska - Stowarzyszenie „Nasza Krępa”	**Centrum Aktywności Lokalnej w Krępie Słupskiej** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-w-Kr%C4%99pie-S%C5%82upskiej-293107328786574
Kusowo - OSP Kusowo - KGW Kusowo	**Centrum Aktywności Lokalnej w Kusowie** https://www.facebook.com/swietlica.kusowo.3

Krzemienica - Stowarzyszenie Wsi Krainy w Kratę w Krzemienicy	Brak
Kukowo - KGW Kukowo	**Świetlica Wiejska Kukowo** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Wiejska-Kukowo-655174127862040
Lubuczewo - KGW Lubuczewo - Stowarzyszenie „Zacisze” Lubuczewo	**Centrum Aktywności Lokalnej w Lubuczewie** https://www.facebook.com/swietlicawlubuczewie
Rogawica	**Świetlica Wiejska Rogawica** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Wiejska-Rogawica-352547691602976
Redzikowo - KGW Redzikowo - Stowarzyszenie Drużyna Pomorska „Wilce" w Redzikowie	**Świetlica Redzikowo** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-Redzikowo-1095265853854149

Redzikowo Osiedle - Filia Biblioteki w Redzikowie - Lądowisko Kultury - KGW Redzikowo Osiedle - Stowarzyszenie Gminny Uniwersytet Trzeciego Wieku - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Redzikowie - Pomorskie Stowarzyszenie Pilotów Wojskowych	**Lądowisko Kultury** https://www.facebook.com/ladowiskokultury/
Redęcin - Stowarzyszenie Tenisowe w Redęcinie	Brak
Siemianice - KGW Siemianice - Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół im. Czesława Miłosza w Siemianicach „Edukacja na Miarę Czasu” - Parafia - Chór “Pasjonata” - Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Czesława Miłosza w Siemianicach	**Świetlica w Siemianicach** https://www.facebook.com/%C5%9Awietlica-w-Siemianicach-163372540951785/

Warblewo - KGW Warblewo	**Sołectwo i Świetlica Warblewo** https://www.facebook.com/So%C5%82ectwo-i-%C5%9Awietlica-Warblewo-1666630686917067/
Wiklino - OSP Wiklino	**Centrum Aktywności Lokalnej w Wiklinie** https://www.facebook.com/Wiklino/
Wieszyno - Parafia	**Centrum Aktywności Lokalnej w Wieszynie** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-w-Wieszynie-1931782333707525
Włynkówko - OSP Włynkowo - KGW Włynkówko - Stowarzyszenie Morsów Gminy Słupsk - Parafia - Orkiestra Dęta Gminy Słupsk - Szkoła Podstawowa im. Leopolda Staffa we Włynkówku	**Centrum Aktywności Lokalnej we Włynkówku** https://www.facebook.com/calwlynkowko/
Wrzeście - Stowarzyszenie “Inicjatywa dla Wrześcia” - KGW Wrzeście - Stowarzyszenie „Dać Szansę” - Parafia - Szkoła Podstawowa im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” we Wrześciu	**Centrum Aktywności Lokalnej we Wrześciu** https://www.facebook.com/Centrum-Aktywno%C5%9Bci-Lokalnej-we-Wrze%C5%9Bciu-101508541283038

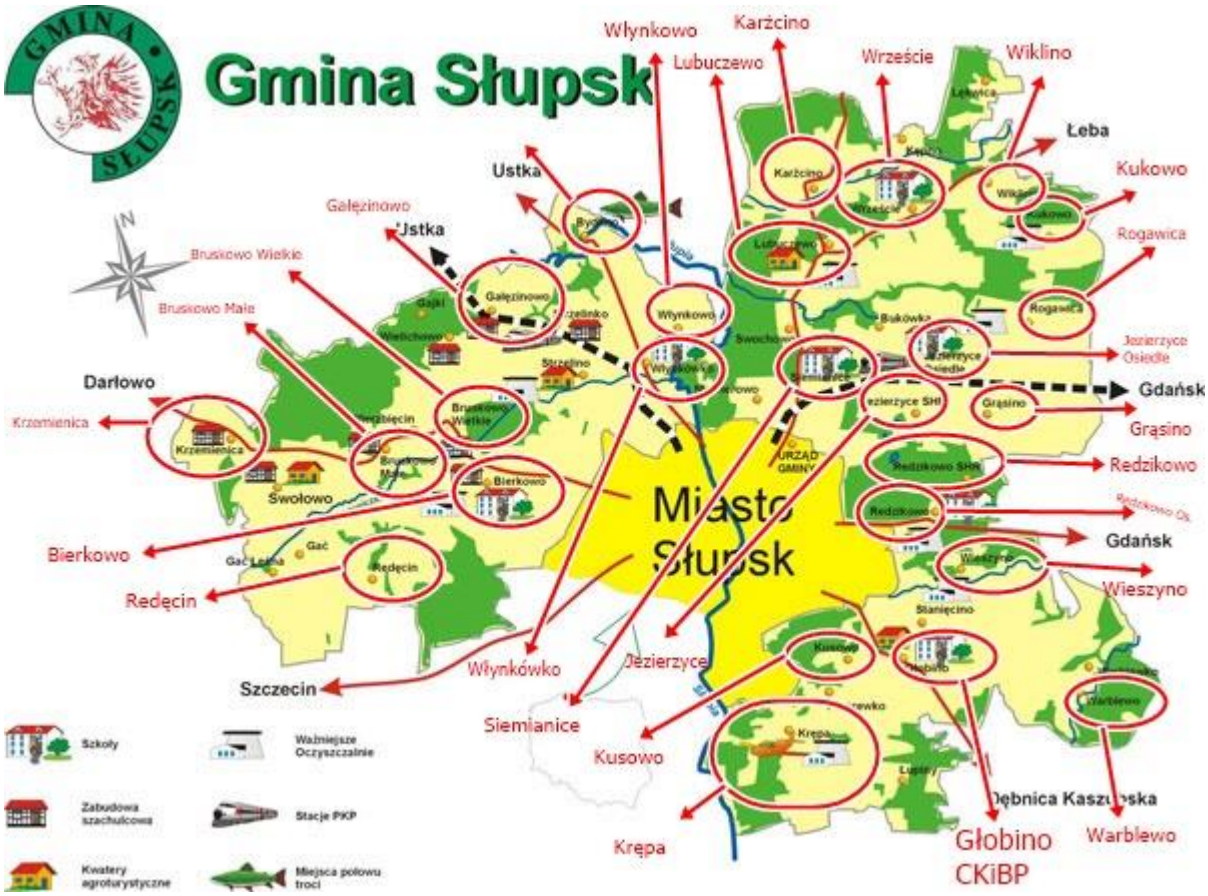

Ryc. 2. Mapa gminy Słupsk z zaznaczonymi miejscowościami, w których działają CAL-e podległe CKiBP (źródło: zbiory CKiBP gminy Słupsk)

Zajęcia kulturalne i animacyjne

CKiBP realizuje szereg działań edukacyjnych. Swoją ofertę kieruje do młodszych, jak i starszych uczestników kultury, przybliża zagadnienia związane z różnymi dziedzinami sztuki: muzyką, literaturą, malarstwem, tańcem, kuchnią regionalną itp. Celem CKiBP jest rozwój wrażliwości dzieci na otaczającą je przestrzeń, krajobraz, zabytki i architekturę oraz zachęcenie osób starszych do aktywnego spędzania wolnego czasu.

Zajęcia stałe, cykliczne oferowane przez Centrum Kultury w Głobinie to kurs tańca, robotyka, zajęcia wokalne, zajęcia gry na gitarze, nauka języka angielskiego, klub fotograficzny i zajęcia ceramiczne. Zajęcia oferowane przez Lądowisko Kultury w Redzikowie to zajęcia gry na pianinie, zajęcia wokalne, gry na gitarze, gry na skrzypcach, breakdance'u, nauka języka angielskiego, robotyka, nauka programowania w Minecraft i zajęcia fitness.

Diagnoza lokalna: charakterystyka miejscowości

Poniżej prezentujemy opracowanie diagnoz lokalnych przeprowadzonych w każdej z miejscowości, gdzie działa CAL lub biblioteka podległa CKiBP gminy Słupsk. Badania prowadzili pracownicy i współpracownicy CKiBP: animatorki i animatorzy pracujący w poszczególnych świetlicach, bibliotekach i centrach aktywności lokalnej. Ze względu na różne uwarunkowania, każda diagnoza wyglądała trochę inaczej, różnią się więc one między sobą zakresem tematycznym, profilem badanych osób i obszarami, na który położono nacisk. W każdej z poniższych miejscowości przeprowadzono badania jakościowe metodami aktywnymi, łącząc je z wywiadami indywidualnymi i/lub grupowymi. W każdej miejscowości przepytano co najmniej 7, a maksymalnie 30 osób.

❖ Bierkowo

W Centrum Aktywności Lokalnej w Bierkowie odbyły się trzy spotkania mające na celu diagnozę do projektu Dom Kultury+. Uczestniczyły w nich:

- dzieci w wieku 8-15 lat (11 osób)
- młodzież w wieku 16-21 lat (10 osób)
- dorośli: sekretarz KGW Teresa Andzielewko, radny Grzegorz Konopka, przedstawicielka młodego pokolenia, przedstawicielki KGW i seniorki (w sumie 6 osób)

Diagnoza przeprowadzana była metodą wywiadu grupowego, burzy mózgów, luźnej rozmowy ukierunkowanej pytaniami z kwestionariusza.

Miejsca

Ciekawe miejsca w Bierkowie wymienione przez uczestników diagnozy to:

- szlak wiatraków, ruiny młyna
- ceramikarnia
- sport plac
- Orlik
- staw przy kościele (mini plac zabaw, przestrzeń dla wędkarzy)
- plac zabaw przy szkole
- stadnina koni

Ludzie

Lokalni twórcy, artyści, pasjonaci:

- Grzegorz Konopka - radny, pasjonat modelarstwa, członek grupy odtwórstwa historycznego
- Mirosława Chłodnicka - opiekun świetlicy, muzyk, wokalistka
- Ewa Huet-Maćkowiak - przewodnik turystyczny, pasjonatka ciekawych roślin
- Teresa Andzie lewko - ceramika
- Krystyna Fiedorowicz - haftowanie, dzierganie, robienie na drutach
- Henryk Fiedorowicz - metaloplastyka
- Tomasz Fiedorowicz - muzyk
- Zespół Bierkowianki - działający od 35 lat
- Krzysztof Plebanek - dyrektor szkoły podstawowej w Bierkowie, instruktor zespołu Bierkowianki
- Cheerleaderki Maxi Bierkowo - nagradzane na ogólnopolskich konkursach.

Jako sposoby na wsparcie lokalnych twórców uczestnicy diagnozy zaproponowali pomoc w organizacji wydarzenia na wyższym poziomie artystycznym oraz pomoc w promocji wydarzeń organizowanych przez społeczność (projekt plakatu itd.).

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

W Bierkowie osoby zajmujące się działalnością społeczną i kulturalną znają się i współpracują od wielu lat, co niewątpliwie pomaga w realizacji pomysłów. Rada Sołecka gotowa jest wspierać finansowo inicjatywy mieszkańców.

Atutem Bierkowa jest też prężnie działające Centrum Aktywności Lokalnej. Opiekun świetlicy, Mirosława Chłodnicka skutecznie animuje i organizuje czas wolny dzieciom i młodzieży. Przed pandemią dzieci chętnie przychodziły na świetlicę ze względu na organizowane tam zajęcia (kulinarne, plastyczne, nauka gry na gitarze i śpiewu), gry sportowe (cymbergaj, bilard, tenis, piłkarzyki, bieżnia do biegania), miłą atmosferę i możliwość porozmawiania z animatorką o swoich problemach. Dziewczynki lubiły warsztaty teatralne, do których przygotowania odbywały się w świetlicy (spektakl pod tytułem „Dziewczynki latają wysoko'').

Dowiedziałam się, że na świetlicy jest organizowana nocka, oczywiście jeszcze zanim nadeszła pandemia, i jest fajna pani, fajne zajęcia i można ciekawie i miło spędzić wspólnie czas, oraz porozmawiać z panią o różnych problemach. (dziewczynka lat 14)

W 2020 r. pani Mirosława utworzyła Klub Młodzieży, dzięki czemu grupa ta poczuła, że świetlica jest także ich miejscem (wcześniej kojarzyli je jako przestrzeń dla młodszych dzieci, a sami spotykali się głównie na orliku i sport placu). Młodzi ludzie doceniają możliwość spotkań

w ciepłym miejscu (zwłaszcza zimą). Lubią grać w gry planszowe, szachy czy karty. Dbają o porządek zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz świetlicy.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Największym ograniczeniem w działalności kulturalnej i realizacji oddolnych inicjatyw w Bierkowie jest brak wolnostojącej świetlicy. Obecnie istniejąca infrastruktura (duża sala „przyklejona" do sali gimnastycznej szkoły podstawowej, oddzielona roletami, które nie zatrzymują hałasu) uniemożliwia działania w większym gronie. Mieszkańcy są też delikatnie zdemotywowani tym, że cały czas te same osoby angażują się w działania społeczne na rzecz miejscowości, np. członkinie KGW od 2002 roku próbują włączyć do swojej grupy młode osoby, ale bez skutku.

Potrzeby i pomysły na działania

Mieszkańcom Bierkowa po okresie izolacji spowodowanej pandemią brakuje działań integrujących różne grupy (starszych, młodych, nowo zamieszkałych i dawnych mieszkańców), imprez związanych z współzawodnictwem między KGW lub sołectwami, warsztatów ze specjalistami. Pragną, aby wydarzenia organizowane przez CKiBP odbywały się w różnych miejscowościach (mają wrażenie, że odbywają się cały czas w tych samych). Dzieci i młodzież chciałyby, aby w ich wsi powstał skatepark.

Pomysły na działania:

- świetlica wolnostojąca dla miejscowości Bierkowo
- koncerty
- warsztaty z zielarstwa, zdrowego żywienia
- konkursy KGW
- wydawanie corocznych książek kucharskich
- warsztaty kulinarne z instruktorami z zewnątrz
- treningi koszykarskie dla młodzieży
- stworzenie drużyny harcerskiej
- stworzenie młodzieżowej drużyny piłkarskiej, która będzie trenować pod okiem trenera
- stowarzyszenie turystyczne
- klub podróżnika – cykliczne spotkania z ludźmi, którzy odwiedzili ciekawe miejsca
- klub modelarski – pan Grzegorz Konopka jako instruktor (mogłyby zostać na stałe)
- wyjazdy, np. do ogrodów tematycznych Hortulus Dobrzyca

❖ Bukówka

W diagnozie w Bukówce wzięło udział około 30 osób. Rozmowy były przeprowadzane grupowo i indywidualnie. Wykorzystano też narzędzia internetowe (Jamboard, Mentimeter). Grupy, które wzięły udział w badaniu to:

- KGW - 6 pań w wieku 50+
- Klub Seniora – 6 osób, 5 kobiet, 1 mężczyzna, wiek 60+
- młodzież szkolna starsza (kl 6-8)
- grupa Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej - osoby w wieku 8-14 lat
- młoda matka
- członkowie OSP - 3 osoby

Miejsca

Ciekawe miejsca w Bukówce wymienione przez uczestników diagnozy:

- świetlica
  Cytat klasy 6-8: *bo są tu ludzie, fajna atmosfera, warsztaty, półkolonie i najważniejsze - skrzynka na prąd, w której mieszka pająk. Organizowane są tu festyny, w trakcie których możemy schować się obok świetlicy między wiatami - tam słyszymy muzykę, mamy fajną atmosferę i mamy tam swoje zacisze. Nikt nam nie przeszkadza*.
- plac zabaw
- przystanek
- działki
- siłownia zewnętrzna
- trzepak
- boisko do piłki nożnej
- kort
- stawki w lasku tuż przy miejscowości
- ławka za parkiem - chodzi o murek, pozostałość po starym ogrodzeniu, na którym można usiąść. Park należy do terenu Pomorskiej Stacji Doświadczalnej. Znajduje się w nim również stary pałac w nienajlepszym stanie.

Ludzie

Lokalni liderzy, twórcy, pasjonaci:

- Justyna Seweryn - opiekun świetlicy
- Józef Elwart - działacz społeczny

- Kazia Rozbicka - starsza kobieta, która posiada bardzo dużo wspomnień z Bukówki, skarbnica wiedzy
- Janina Perzyńska - wyplatała wieńce, maty, jest po szkole wikliniarskiej
- Stanisław Worobij - starszy społecznik, który lubi przyśpiewki
- Henryk Stępień - był trenerem i opiekunem młodzieży w klubie sportowym Axis Bukówka
- Bogusława Jankowska - Kaszubka
- Tim Bergin - właściciel Pomorskiej Stacji Doświadczalnej w Bukówce, obcokrajowiec, który kiedyś proponował naukę języka angielskiego
- Stanisława Nowak - była pani dyrektor szkoły podstawowej w Bukówce, szkoła ta została zlikwidowana, a pani Stasia mieszka w tym budynku do dziś, posiada ogromną wiedzę na temat mieszkańców
- Wiesława Gajek - wyplata wieńce ze zboża
- pan Zub - pisze wiersze, wydał tomik

Potencjał twórczy mają też zainteresowania młodzieży.

Ryc. 3. Odpowiedzi młodzieży z klas 6-8

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

W Bukówce działa Centrum Aktywności Lokalnej, jednostka OSP, KGW, Klub Seniora. Mieszkańcy biorący udział w diagnozie chwalili kreatywność i zaangażowanie opiekunki świetlicy oraz to, że udaje jej się zmotywować inne organizacje do pomocy. Doceniali, że sama

prowadzi różne warsztaty, dzięki czemu zaoszczędzone pieniądze można przeznaczyć na wycieczki dla dzieci, np. do Torunia.

Uczestnicy diagnozy twierdzili, że w Bukówce dzieje się więcej niż w pobliskich miejscowościach. Nawet w czasie pandemii we wsi prezentowana była wystawa plenerowa „Bukówka Lnem Pisana", na powietrzu odbywały się zajęcia z dziećmi, pokazy filmowe, akcje charytatywne, np. WOŚP (wszystko robione w pełnym reżimie sanitarnym). Z czasów przed pandemią mieszkańcy dobrze wspominają festyny, imprezy integracyjne i okolicznościowe, takie jak sylwester, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki i Ojca, Halloween, Andrzejki, Dzień Kobiet, sprzątanie świata, jasełka, Wigilie dla seniorów itp. Dla dzieci organizowane były różne warsztaty, wycieczki, półkolonie, bal choinkowy czy Mikołajki.

Imprezy takie pozwalają się zintegrować społeczności i urozmaicają czas.

Ryc. 4. Odpowiedzi członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, dzieci w wieku 8-14 lat

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcom Bukówki brakuje przestrzeni na świeżym powietrzu, gdzie mogliby wspólnie spędzać czas, np. miejsca na ognisko, wiaty. Przed wejściem do świetlicy chcieliby mieć daszek chroniący przed deszczem, ławki i stoliki, a w pobliżu piaskownicę lub placu zabaw dla najmłodszych. Padła też propozycja, aby za świetlicą zorganizować zimową oranżerię - szklane pomieszczenie z zielenią służące do spotkań przy kawie i dobrej książce. Klub Seniora chciałby mieć osobne pomieszczenie na spotkania, np. na zmianę z KGW. Młodzież stwierdziła, że w Bukówce brakuje skateparku i mogłoby być lepsze boisko. Mieszkańcy mówili, że przydałaby się również pomoc dla opiekunki świetlicy, wykwalifikowani instruktorzy, usprawnienie współpracy i wsparcie finansowe.

Potrzeby i pomysły na działania

Ofertę kulturalną swojej miejscowości mieszkańcy Bukówki wzbogaciliby głównie o zajęcia dla najmłodszych dzieci i dzieci z rodzicami/dziadkami, warsztaty dla dorosłych, więcej zajęć dla seniorów (w godzinach przedpołudniowych) oraz imprezy integracyjne dla dorosłych i dla dzieci, np. koncerty i ogniska.

Pomysły na działania:

- klubu majsterkowicza albo spotkania tematyczne dla mężczyzn
- spotkania edukacyjne, dotyczące różnych sfer naukowych
- zajęcia/spotkania z psychologiem
- zajęcia integracyjne dla młodzieży
- klub książki
- zajęcia dla dziadków z wnukami
- zajęcia dla najmłodszych dzieci i dzieci z rodzicami (fitness, taniec, śpiew, angielski, zajęcia techniczne)
- warsztaty dla dorosłych (np. nauka tańca)
- więcej zajęć dla seniorów w godzinach przedpołudniowych (np. kurs fotograficzny, zajęcia teatralne, wycieczki w plener)
- przedstawienie przygotowane przez Klub Seniora
- osobne pomieszczenie na spotkania Klubu Seniora np. na zmianę z KGW
- koncerty
- sprzątanie lasów zakończone ogniskiem
- wieczór karaoke przy kawie i ciastku
- granie w szachy, karty, gry planszowe
- zorganizowanie poranków z grą Bingo
- koncert piosenek dawnych
- stoliczki i ławeczki przed świetlicą
- krzesła i stoły do gry w szachy i warcaby na zewnątrz
- turnieje szachowe
- Koło Kaszubskie
- spotkania z ciekawymi ludźmi: piosenkarzem, podróżnikiem, malarzem, aktorem
- wyjazdy, np. zwiedzanie ogrodów Hortulus
- letnia scena w lasku przy stawach
- wiata obok placu zabaw z miejscem na ognisko
- oranżeria za świetlicą - taki zielony zakątek dla wszystkich
- tyrolka na plac zabaw

- renowacja siłowni i boiska do koszykówki
- nowy plac zabaw
- skatepark

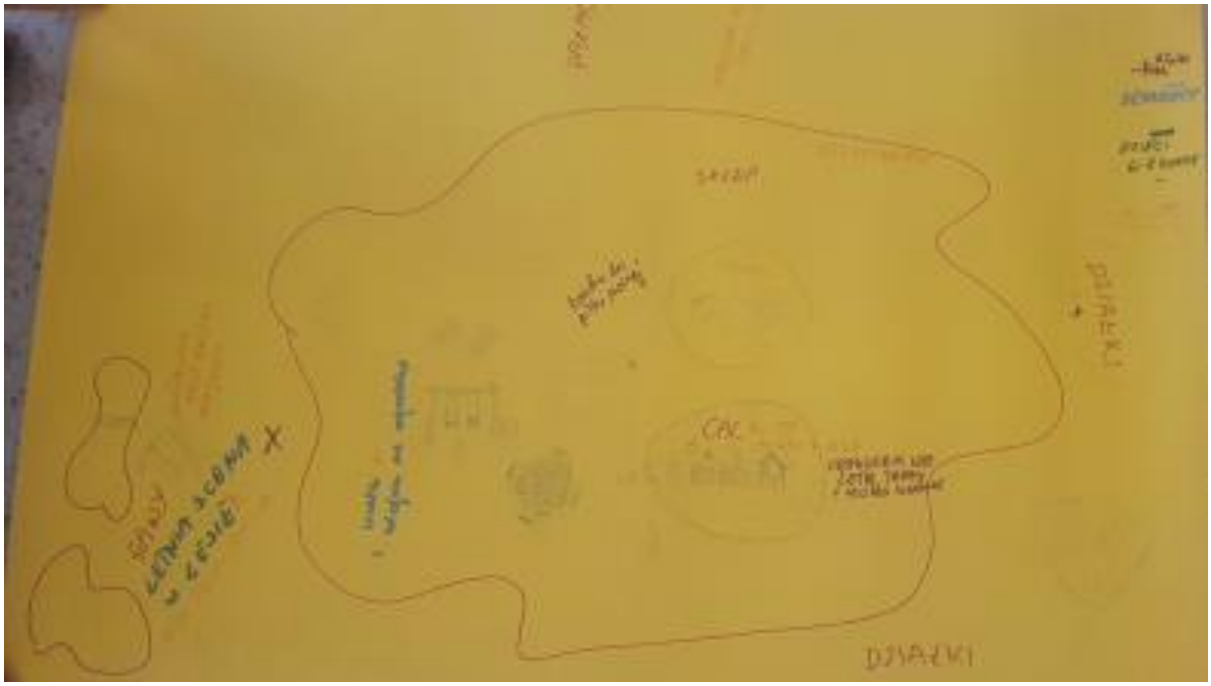

Ryc. 5. Jak wyglądałaby Twoja miejscowość za 20 lat? Mapa Bukówki tworzona wspólnie przez różne grupy (KGW, Klub Seniora, dzieci i młodzież)

❖ Bydlino

W Bydlinie grupa badana liczyła łącznie 7 osób w przedziale wiekowym 22-54 lata.

Miejsca

Uczestnikom diagnozy w ich miejscowości podobają się:

- wyremontowane ulice
- ścieżki rowerowe
- wiaty
- plac zabaw
- siłownia na świeżym powietrzu
- orlik na Złotym Potoku
- okoliczne lasy i pola

Najbardziej przeszkadza im brak sklepu. Dwa sklepy znajdują się co prawda w starej części Bydlina (na tzw. starym Bydlinie), jednak są one oddalone o kilkaset metrów od nowego osiedla. Badani stwierdzili też, że boisko we wsi wymaga renowacji, a nawierzchnia na placu zabaw powinna być wymieniona.

Ludzie

Pytani o lokalnych twórców i pasjonatów badani wymienili jedną osobę - podróżnika Grzegorza Stenkę. Sugerowali, aby zorganizować spotkanie z panem Grzegorzem, na którym opowie on o swoich wyprawach[15].

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Największymi zaletami Bydlina jest rozpoznawalność CAL i chęci do działania wśród mieszkańców. Jak zauważa animatorka, Halina Gut, osoby, z którymi rozmawiała z niecierpliwością czekają na otwarcie świetlicy i możliwość zaangażowania się w jej działalność.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

W podejmowaniu i realizacji inicjatyw kulturalnych mieszkańcom Bydlina najbardziej przeszkadza brak integracji. Miejscowość składa się z 3 części: nowe osiedle przy starym Bydlinie, stare Bydlino, oraz osiedle Złoty Potok. Większość osób po prostu się nie zna. Wśród badanych pojedyncze osoby podejmowały wcześniej inicjatywy kulturalne, np. w ramach KGW, ale, jak wynika z zebranych danych, w Bydlinie nie ma lokalnych liderów, którzy angażowali by się w życie kulturalne miejscowości.

Potrzeby i pomysły na działania

Najważniejszą formą wsparcia dla mieszkańców Bydlina w ich oddolnych działaniach jest pomoc w integracji lokalnej społeczności. Pomocne byłoby też zaangażowanie i współpraca Rady Sołeckiej oraz wsparcie finansowe.

Uczestnicy diagnozy pytani, w jakich zajęciach chcieliby uczestniczyć, wymieniali:

- spotkania prozdrowotne

[15] Artykuł o wędrówce Grzegorza Stenki szlakiem św. Jakuba na GP24.pl: https://gp24.pl/grzegorz-stenka-z-bydlina-juz-idzie-szlakiem-sw-jakuba-wyruszyl-z-rygi-i-chce-dojsc-do-przyladka-finisterre-w-hiszpanii-zdjecia/ar/c1-15058210 (dostęp: 2.06.2021)

- zajęcia sportowe (np. gimnastyka, zumba, fitness, nauka tańca, turniej siatkówki i ping-ponga)
- warsztaty kulinarne, florystyczne i ceramiczne

Dla dzieci zasugerowano:

- warsztaty modelarstwa
- sztuki walki
- naukę gry na instrumentach, np. na gitarze

Pozostałe pomysły na działania:

- luźne spotkania przy ognisku
- imprezy typu festyn, Dzień Kobiet, bal andrzejkowy czy sylwester
- nauka gry w szachy, a następnie turniej szachowy
- kącik czytelniczy (żeby można było przyjść i znaleźć ciekawą książkę do przeczytania)
- wieczorne spotkania np. przy bilardzie, ping-pongu

❖ Grąsino

Diagnoza w Grąsinie przeprowadzona była metodą "karteczkowego forum"[16]. Odpowiedzi w formie karteczek udzieliło 21 osób. Dodatkowo diagnoza uzupełniona została wywiadem (rozmowami) z przechodzącymi mieszkańcami oraz panią sołtys i członkami Rady Sołeckiej.

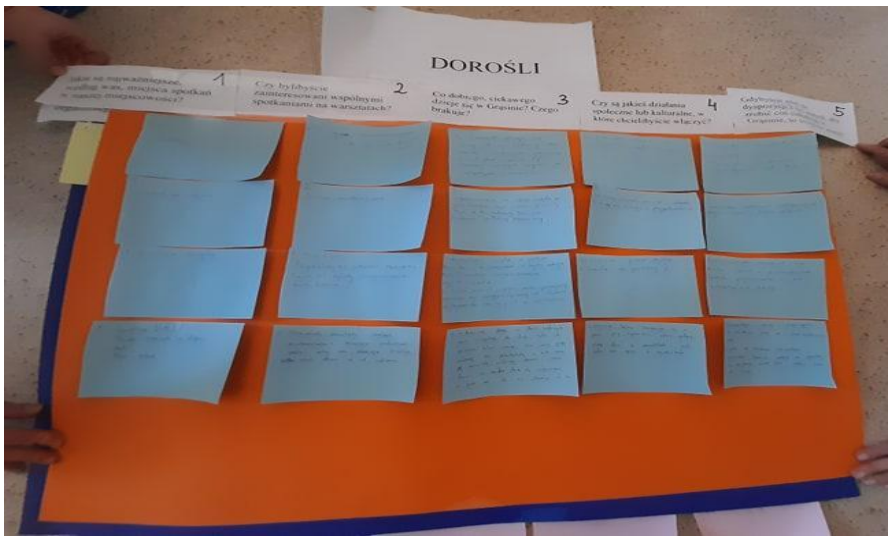

Ryc. 6. Jedna z plansz "karteczkowego forum"

[16] „Karteczkowe forum" - forma grupowej pracy badawczej, w czasie której uczestnicy wypracowują odpowiedzi na zadane przez moderatora pytania i zapisują je na karteczkach, które później przyklejają na wspólnej tablicy.

Miejsca

Jako najważniejsze miejsca spotkań w Grąsinie uczestnicy diagnozy wymienili:

- świetlicę
- place zabaw
- boisko przy świetlicy
- sklep
- przystanek
- ławeczki pod blokiem
- kort

Do ciekawych miejsc zaliczyli też:

- kapliczkę
- zabytkowy dom sołtysa
- budynek po dawnej szkole
- kamień poświęcony pamięci dawnych mieszkańców niemieckich
- park
- teren gospodarstwa rolnego

Ludzie

W ramach potencjału ludzkiego wskazano radnego, sołtysa, pracownika świetlicy, KGW i społecznika, rolnika, osobę utalentowaną wokalnie, grającą na keyboardzie, tancerza breakdance.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Z karteczek zapisywanych przez mieszkańców dowiadujemy się, że w Grąsinie organizowane są zabawy dla dzieci i dorosłych, imprezy okolicznościowe (np. śpiewanie kolęd, Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Kobiet, Wigilia, Wielkanoc), zabawy taneczne, sprzątanie świata zakończone ogniskiem z kiełbaskami, WOŚP. Dzieci i młodzież jako ciekawe wydarzenia i inicjatywy na świetlicy wymieniły wycieczki (np. do kina), półkolonie letnie i zimowe, imprezy typu Mikołajki, bal przebierańców, Andrzejki, warsztaty, filcowanie, robienie biżuterii, zimna porcelana. Niektóre wydarzenia w okresie pandemii były zorganizowane na dworze, co zostało docenione.

Rada Sołecka Grąsina gotowa jest na wsparcie finansowe inicjatyw mieszkańców, zaś opiekun świetlicy, Jolanta Goyke chętna do współpracy. Świetlica ma korzystną lokalizację w samym centrum wsi. Budynek jest zadbany i otoczony zielenią.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Jak stwierdzili uczestnicy diagnozy, w Grąsinie brakuje przede wszystkim społecznej organizacji i zaangażowania ludności („dorośli nie bardzo chcą się angażować w życie wsi lub nie interesuje ich to"). Mieszkańcy odczuwają też, że ostatnio z powodu pandemii w dziedzinie kultury dzieje się mniej niż przedtem („Brakuje dawnych imprez jak Walentynki, Andrzejki").

Potrzeby i pomysły na działania

Część mieszkańców odpowiadała, że nie chce lub nie ma czasu angażować się w działania społeczne i kulturalne, część gotowa jest zaangażować się w organizację imprez integracyjnych czy festynu. Większość uczestników diagnozy jest zainteresowana wyjazdami do kina lub teatru oraz udziałem w warsztatach. Seniorzy chętnie uczestniczyliby we wspólnych spotkaniach w ramach Klubu Seniora. Młodzież chciałaby, aby wyrównano boisko trawiaste.

Pomysły na działania:

- festyn dla dzieci z nagrodami
- rabaty kwiatowe
- wyjazd na wycieczkę
- wyjazdy do kina/teatru
- warsztaty, np. plecenie z makramy
- kurs tańca
- organizacja festynu integracyjnego dla mieszkańców
- ulepszyć ścieżki, parki, ławeczki do wypoczynku letniego
- spotkanie integracyjne dzieci-dorośli, wspólna zabawa, konkursy
- zabawa na boisku, tańce, poczęstunek, baloniki, przyśpiewki
- ławeczki w parku za boiskiem trawiastym, miejsce na ognisko, aby przyjemnie można było spędzić tam czas latem
- zakryta wiata na świeżym powietrzu
- odnowa parku, zielony kąt dla dzieci młodszych
- zajęcia dla najmłodszych dzieci 1+, np. wspólne spotkania dla rodziców przy herbacie/kawie, a dla dzieci wspólna zabawa z innymi maluchami

❖ Jezierzyce Osiedle

W Jezierzycach Osiedle w ramach diagnozy odbyło się spotkanie, w którym udział wzięło 11 osób:

- sołtys - Jacek Perlański
- przewodniczący Rady Gminy - Dariusz Perlański
- przedstawicielki KGW
- przedstawiciel młodego pokolenia, uczeń liceum plastycznego
- matka małego dziecka
- jedna z najstarszych mieszkanek Jezierzyc
- kobiety w przedziale wiekowym 30-50 lat

Diagnoza przeprowadzana była metodą wywiadu grupowego, burzy mózgów, luźnej rozmowy ukierunkowanej pytaniami z kwestionariusza.

Ryc. 7. Spotkanie w ramach diagnozy lokalnej w Jezierzycach Osiedlu

Miejsca

Jako ciekawe miejsca w swojej miejscowości uczestnicy diagnozy podali:

- skwer mieszkańca,
- hala sportowa,
- boisko,
- ścieżka edukacyjna szlakiem Zeppelinów,
- siłownia na powietrzu.

Z wydarzeń docenili festyn parafialny przy kościele, sprzątanie świata, festyn lokalny na pożegnanie lata, koncerty symfoniczne w hali Jezierzyce oraz imprezy okolicznościowe takie jak dożynki, Dzień Mieszkańca Gminy, Andrzejki, Wigilia Seniorów, Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Matki itd.

Ludzie

Lokalni twórcy, artyści, pasjonaci, wymienieni podczas diagnozy to:

- zespół Zeppelinki (Beata Frąckowka)
- Paweł Lucewicz - muzyk, kompozytor
- pani Jola Gaffke - haftowanie
- pani Bożena - carving w owocach
- Barbara Pieślak - laureatka nagród literackich, autorka powieści oczekującej na wydanie

Mieszkańców Jezierzyc Osiedla w realizacji pomysłów i oddolnych inicjatyw wspiera Rada Sołecka oraz sołtys, określony jako typowy społecznik, osoba wsłuchująca się w potrzeby mieszkańców i bardzo zaangażowana w życie i funkcjonowanie miejscowości.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcy Jezierzyc Osiedla są społecznością zgodną, bez konfliktów wewnętrznych jak i żyjącą w zgodzie z organizacjami spoza miejscowości.
Miejscowość ma ogromny potencjał historyczny, ponieważ w czasie I wojny światowej (1915/1916) na terenie kolonii wybudowano bazę dla sterowców (Zeppeliny). Od słupskiego lotnika wiadomo, że port sterowcowy był jedynym tego rodzaju zabytkiem w Europie. Jak podkreśla lokalna animatorka, Bernadeta Biały, jest to wspaniała, niewykorzystana baza. Niestety, dotychczasowe próby reaktywacji i przypomnienia historii o Zeppelinach były nieudane.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Na pewno ogromnym wsparciem dla mieszkańców Jezierzyc Osiedla byłaby budowa wolnostojącej świetlicy. Obecna jest zlokalizowana w budynku mieszkalnym, co uniemożliwia organizację imprez. Nie ma placu zabaw ani terenu zielonego przy świetlicy.

Pomocne byłoby też, gdyby więcej działań odbywało się lokalnie, gdyż imprezy i wydarzenia lokalizowane są zwykle w innych - w odczuciu mieszkańców cały czas tych samych - miejscowościach.

Potrzeby i pomysły na działania

Społecznicy w Jezierzycach Osiedle są bardzo aktywni, jedyne wsparcie jakiego potrzebują to spojrzenie z zewnątrz, pomoc merytoryczna w napisaniu wniosku o dofinansowanie, ewentualnie pomoc w znalezieniu instruktorów czy specjalistów do przeprowadzenia zajęć cyklicznych. Przydałaby się również pomoc działu promocji CKiBP w promowaniu inicjatyw oddolnych mieszkańców Jezierzyc Osiedla.

Pomysły na działania:

- historia Jezierzyc opowiedziana wspomnieniami i zdjęciami pochodzącymi od mieszkańców
- zorganizowanie wystawy prac rękodzielniczych mieszkańców Jezierzyc + wystawa prac młodych artystów połączona z warsztatami plastycznymi
- uatrakcyjnienie ścieżki edukacyjnej szlakiem Zeppelinów
- pomysł aby zaangażować Marcina Baranowskiego, który przygotował już film o Zeppelinach i jest w związku z tym osobą, która mogłaby wesprzeć działanie oddolnie mieszkańców swoją wiedzą, doświadczeniem i pomysłem
- warsztaty haftu i carvingu dla ludzi z innych wsi
- występy zespołu wokalnego Zeppelinki na wydarzeniach organizowanych przez CKiBP
- Wieczory autorskie z książką, spotkania literackie, warsztaty literackie, czytanie fragmentów książek - pomysły zgłoszone w ramach plebiscytu “Nasze Pasje”

❖ Jezierzyce

W ramach przeprowadzania diagnozy w Jezierzycach

- zorganizowano spotkanie dla członków KGW (10 osób)
- przeprowadzono 10 indywidualnych wywiadów z rodzicami małych dzieci
- dzieciom w wieku szkolnym zaproponowano spacer badawczy (poproszono, aby w wolnej chwili przespacerowały się po miejscowości, wskazały miejsca, które są dla nich ważne, wykonały i przesłały zdjęcia tych miejsc). Następnie, przeprowadzono z dziećmi rozmowy indywidualne. W badaniu wzięło udział 10 dzieci.

Miejsca

Jako miejsca spotkań w Jezierzycach uczestnicy diagnozy wymienili:

- świetlica - miejsce spotkań, miejsce, gdzie odbywają się różne imprezy (np. Mikołajki, festyny). Można tam zorganizować urodziny, komunię lub wesele. Jest duża i dobrze wyposażona. Znajduje się na końcu miejscowości i trzeba iść po ulicy, żeby do niej dojść.
- plac zabaw położony w pobliżu świetlicy - miejsce zabawy i spotkań. Są tam urządzenia do zabawy i ćwiczeń, wiata, gdzie można usiąść i odpocząć oraz boisko.
- przystanek autobusowy - miejsce w którym spotykają się dzieci w oczekiwaniu na odjazd autobusu szkolnego. Jest ważne, bo daje możliwość dojazdu do szkoły, a rodzicom do pracy lub na zakupy, a także na różne imprezy kulturalne, odbywające się w Słupsku.
- park - główne miejsce spotkań i zabawy. Znajduje się w centrum Jezierzyc. Można w nim przyjemnie spędzić czas. Dzieci mogą się tam bezpiecznie bawić, bo nie jeżdżą samochody.
- sklep - znajduje się w centrum miejscowości, ważny punkt orientacyjny.

Ludzie

Z diagnozy wynika, że w szeregach KGW Jezierzyce są osoby o zdolnościach plastycznych (wszelkiego rodzaju rękodzieło) i kulinarnych oraz pani, która amatorsko zajmuje się krawiectwem. Członkinie KGW do tej pory nie prezentowały nigdzie swoich prac, gdyż jak twierdzą „nie było gdzie”. Szukają nowych osób chętnych do działalności w Kole, ale przyznają, że nie jest to proste („młodzi ludzie mają swoje sprawy i nie mają czasu, żeby angażować się w dodatkowe inicjatywy”). Dotychczasową współpracę z animatorką świetlicy (Małgorzatą Miecznikowską) oceniają znakomicie.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcy Jezierzyc doceniają imprezy odbywające się lokalnie i w okolicy takie jak:

- dożynki
- Dzień Mieszkańca
- coroczne spotkanie integracyjne Kół Gospodyń Wiejskich
- Bazarek Natury
- Wigilia Seniorów

Członkinie KGW lubią działać w Kole, gdyż jest to dla nich okazja, żeby zrobić coś dla innych, jak również okazja do nauczenia się czegoś nowego.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Jezierzyce to niewielka miejscowość. Osób w podobnym wieku jest niewiele (grupy rówieśnicze liczą po kilka osób), z tego względu trudno jest znaleźć wspólne pole zainteresowań dla większej grupy.

Główną przeszkodą w realizacji działań i oddolnych inicjatyw jest brak miejsca spotkań w centrum miejscowości. Niestety zarówno świetlica, jak i plac zabaw usytuowane są w niedogodnym miejscu na skraju wsi.

Potrzeby i pomysły na działania

Według uczestników diagnozy, najważniejszą w tej chwili potrzebą mieszkańców Jezierzyc jest modernizacja parku. W parku można by zagospodarować ścieżki, postawić ławki, wiatę oraz plac zabaw. Dzięki temu dzieci zyskałyby bezpieczne miejsce do zabawy bliżej domu, a dorośli miejsce do organizacji spotkań w centrum miejscowości.

Mieszkańcy Jezierzyc wyraźnie porównują ofertę kulturalną swojej miejscowości do innych miejsc, zwłaszcza do Lądowiska Kultury w Redzikowie, i stwierdzają, że u nich odbywa się mniej ciekawych wydarzeń niż tam. Chcieliby mieć więcej atrakcyjnych warsztatów i imprez sportowych, a co jakiś czas również targowiska w formie bazarku (analogiczne jak Bazarek Natury w Krępie Słupskiej). Uczestnicy diagnozy twierdzą, że środki finansowe z ich funduszu sołeckiego nie są wystarczające, aby organizować takie wydarzenia (środki te zależne są od liczby mieszkańców, więc mniejsze miejscowości mają ograniczone możliwości zorganizowania atrakcyjnej imprezy). Podkreślają, że jeśli w danej miejscowości cyklicznie coś się dzieje, to sprawia, że mieszkańcy chcą stać się częścią tych wydarzeń i chętniej się angażują. Z drugiej strony, chcieliby poprawy komunikacji między miejscowościami w Gminie, aby móc bez przesiadek dojeżdżać, np. na basen w Redzikowie czy na wydarzenia odbywające się w weekendy w innych częściach gminy.

Członkinie KGW Jezierzyce, aby rozwijać swoje talenty i zdolności potrzebują środków finansowych. W tym celu poszukują możliwości sprzedaży swoich produktów i profesjonalnego wsparcia księgowego, aby występować o dofinansowania w konkursach.

Chętnie wzięłyby udział w spotkaniach tematycznych dla pań z różnych KGW, na których mogły by wymienić się doświadczeniami.

Pomysły na działania:

- równoległe zajęcia dla dzieci i rodziców
- opieka dla dzieci na czas uczestnictwa w zajęciach
- wspólne zajęcia dla rodziców z dziećmi
- wspólne warsztaty z dziećmi np. na temat dlaczego dziecko mówi “nie”, jak budować poczucie własnej wartości, jak nie tracić cierpliwości, jak zbudować porozumienie między rodzeństwem itp.
- zawody sportowe dla rodziców i dzieci
- imprezy sportowe dla mieszkańców, rajdy rowerowe, biegi
- spartakiada - amatorskie zawody sportowe, w których mógłby wziąć udział każdy dorosły
- targowiska w formie bazarku
- dla dzieci wspólne zabawy w chowanego albo w podchody, gry plenerowe
- zawody piłkarskie albo wyścigi na rowerach

❖ Karzcino

W Karzcinie animatorce udało się spotkać i porozmawiać z kilkoma mieszkańcami. Resztę działań badawczych, z uwagi na zagrożenie epidemiologiczne, przeniesiono do internetu. Badaniami objęte zostały przede wszystkim następujące grupy:

- rodzice dzieci do lat 6, przedział wiekowy 30-45 lat (3 os.)
- młodzież szkolna, przedział wiekowy 9-17 lat (5 os.)
- sołtys
- pozostali mieszkańcy, przedział wiekowy 50-75 lat (3 os.)

Miejsca

Ważną rolę w życiu społeczności lokalnej Karzcina odgrywa świetlica. Mieszkańcy, którzy wzięli udział w diagnozie uznali ją za główne miejsce spotkań. Chwalili wydarzenia organizowane w świetlicy, festyny, zabawy tematyczne, zajęcia kulinarne, półkolonie i warsztaty dla dzieci. Jako udane ocenili ostatnie „sprzątanie świata” zakończone ogniskiem z kiełbaskami. Docenili też inwestycje w infrastrukturę swojej wsi i gminy - budowę CAL, budowę dróg, chodników, doświetlanie wsi, estetyczne przystanki autobusowe.

Drugim ważnym zasobem Karzcina jest przestrzeń i wpisane w nią dziedzictwo historyczne. Uczestnicy diagnozy, zapytani o ciekawe miejsca w swojej okolicy, podali nie tylko nazwy miejsc, ale też opowiedzieli ich historię bazując na osobistych wspomnieniach albo opowieściach kogoś z rodziny, przytoczyli związane z nimi legendy, dodali swoje komentarze na temat poszczególnych miejsc i tego, co mogłoby w nich powstać.

Poza świetlicą, która stoi na miejscu dawnej kuźni, wymienili (poniżej każdej odpowiedzi, kursywą, przytoczono cytat z wypowiedzi osób uczestniczących w badaniu):

- plac zabaw przy świetlicy

  Lubię tu spędzać czas, ponieważ można spotkać się z koleżankami, pobujać się na huśtawce, porozmawiać, pośmiać się. Myślę, że byłoby fajne jakby powstały tu takie domki z daszkiem, gdzie można by było schować się podczas deszczu.
- staw koło leśniczówki

  Jak głosi legenda ma dwa dna. Prawdopodobnie para książąt w trakcie śnieżycy nie widząc drogi wpadła z wozem i końmi i się utopili.
- wiatraki przy samej świetlicy

  Ja bardzo lubię spacerować po drodze, która jest wokół wiatraków. Jest tam bardzo ładnie i można posłuchać, jak szumią wiatraki.
- droga, która prowadzi do leśniczówki

  Lubię tam spacerować z moim psem, jest cicho i spokojnie nie jeździ tak dużo aut.
- buki w lesie między Karzcinem a Gąbinem

  Są to trzy drzewa zrośnięte ze sobą, wyglądają, jakby trzymały się za ręce.
- stara stacja kolejowa Gabel

  Między Karzcinem a Dominkiem jest, stara, zapomniana stacja kolejowa Gabel co po niemiecku oznacza widelec. Dzieci ze szkoły we Wrześciu nagrały film o tej stacji. Co prawda po stacji zostały tylko fundamenty, ale jeszcze w całkiem niezłym stanie są ruiny wieży tak zwanego wodopoju dla lokomotyw.
- poniemiecka szkoła (obecnie dom mieszkalny)

  Legenda z nią związana głosi, że straszyła w tej szkle polska nauczycielka, która się powiesiła w piwnicy tej szkoły. Prawdopodobnie była nękana przez niemieckich oficerów. Tyle pamiętam, bo opowiadał to mój już nieżyjący dziadek.
- trzy bocianie gniazda

  Jedno z nich [...] ma aż 21 lat.
- pałac

Dawniej był w nim klub ruchu i książki, kiedyś w nim pracowałam.

Ludzie

Ludzie, którzy mogą wspierać inicjatywy mieszkańców w Karzcinie to według badanych:

- sołtys
- animatorka - Janina Kucharska
- członkowie OSP (najbliższe Karzcinowi OSP to OSP Wiklino)
- sponsorzy
- przewoźnicy

Wymieniono też paru lokalnych twórców i pasjonatów:

- Karolina Płodzień - bierze udział w różnych biegach
- Anna Szymańska - robi figurki z soli, jest bardzo skromną osobą i nie pokazuje swoich dzieł
- Stanisław Rębalski - jest stolarzem i robi piękne żyrandole i lampy z drewna i poroża
- Ewa Rębalska - napisała kronikę o wsi

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Jako czynniki pomagające w działaniu, angażowaniu się, realizacji swoich pomysłów i inicjatyw w gminie uczestnicy diagnozy w Karzcinie podali motywację i zaangażowanie ludzi, wspólne spotkania integracyjne oraz dofinansowania z projektów.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Jako minusy swojej miejscowości, mieszkańcy Karzcina wskazali problemy z dojazdami (zły stan drogi, autobusy jeżdżące za rzadko i w nieodpowiednich godzinach). Sugerowali, że można by było poprawić stan wizualny i użytkowy Centrum Aktywności Lokalnej, na placu zabaw postawić więcej przyrządów dla najmłodszych, zasypać staw przeciwpożarowy i posadzić na jego miejsce zieleń.

W realizacji swoich pomysłów mieszkańcom przeszkadza brak funduszy, różne poglądy ludzi i brak czasu.
Rodzicom poświęcenie zawodowe i zdalna nauka w szkołach ograniczają możliwość spędzania czasu wolnego poza domem. Pytani, czego potrzebują, aby się zaangażować, realizować swoje pomysły, brać udział w wydarzeniach, zajęciach itd., wymieniali czas,

ciekawą ofertę, spotkania, dofinansowania do zajęć pozalekcyjnych, wsparcie emocjonalne i wymianę doświadczeń rodzicielskich.

Potrzeby i pomysły na działania

Mieszkańcy Karzcina chcieliby mieć więcej imprez integracyjnych oraz miejsce, gdzie mogliby wspólnie spędzać czas, np. polanę na biwak. Wiele propozycji padło na zajęcia dla seniorów. Jedna z badanych osób stwierdziła, że w Karzcinie brakuje „spotkań integracyjnych dla ludzi starszych, samotnych takich wieczorków tanecznych gdzie można by było się poznać, bo starość w samotności jest okropna :(“. Ważną potrzebą jest też organizacja wspólnych zajęć dla dzieci i rodziców bądź zorganizowania opieki nad dziećmi podczas zajęć dla rodziców.

Aby wspomóc lokalnych twórców, respondenci zaproponowali by im udział w projekcie i możliwość pokazania swoich prac na wystawie lub zorganizowali lokalne bazarki.

Pomysły na działania:

- zajęcia i warsztaty dla seniorów
- Klub Seniora
- impreza integracyjna z orkiestrą do rana
- miejsce do integracji, np. polana na biwak
- bezpłatne spotkania z psychologiem, radcą prawnym
- zajęcia dla dzieci i rodziców (taneczne, muzyczne, fitness, zumba)
- zorganizowanie zajęć/opieki dla dzieci podczas zajęć dla dorosłych
- warsztaty dla dzieci z klas 1-3
- nauka języka obcego dla dzieci
- wspólne wycieczki dla dzieci i dorosłych
- wyjazdy na basen
- wspólne gotowanie, warsztaty kulinarne z dziećmi (Master Chef Junior)
- wspólne występy dzieci i dorosłych (np. na Dzień Babci i Dziadka)
- Klub Malucha
- półkolonie dla mam z dziećmi poniżej 6 r.ż.
- poznawanie historii własnej wsi i okolic
- wspólne gotowanie
- kurs haftowania
- koncert Zenona Martyniuka
- wyjście do teatru/opery
- wyjazd do kina

- spotkanie autorskie
- cykl spotkań dla samotnych
- wieczorki poetyckie

❖ Krępa Słupska

W ramach diagnozy w Krępie Słupskiej odbyły się trzy spotkania:

- spotkanie z Kołem Gospodyń Wiejskich
- spotkanie i rozmowy na Bazarku Natury w Krępie Słupskiej
- spotkanie z Ochotniczą Strażą Pożarną

Łącznie w spotkaniach i rozmowach wzięło udział 20 osób.

W Krępie Słupskiej działają aktywnie zwłaszcza dwie organizacje - Ochotnicza Straż Pożarna oraz Koło Gospodyń Wiejskich.
Drużyna OSP angażuje się w życie społeczne i kulturalne wsi poprzez edukację mieszkańców z udzielania pierwszej pomocy, zabezpieczanie imprez kulturalno-sportowych, dbanie o czystość miejscowości i wspomaganie wsi w różnych akcjach związanych z pandemią. KGW z kolei jest zaangażowane w odbywający się co dwa tygodnie Bazarek Natury. Członkinie KGW integrują się z mieszkańcami poprzez rozmowy, spotkania i pomoc sąsiedzką. Biorą także udział w akcjach takich jak WOŚP, warsztaty kulinarne dla dzieci, pomoc przy imprezach charytatywnych i zbiórka na rzecz kościoła, sprzątanie śmieci w lasach i na łąkach na Dzień Ziemi.

Ludzie

Ważnym zasobem ludzkim w Krępie Słupskiej są zarówno grupy osób zrzeszone w organizacjach, jak i pojedynczy ludzie z pasją:

- OSP
- Koło Gospodyń Wiejskich - panie zajmują się różnymi pracami artystycznymi, m.in tworzą makramy, palmy wielkanocne, wieńce dożynkowe
- Magdalena Kul - Radna Krępy Słupskiej
- Krzysztof Matusiak, którego pasją jest karate i który prowadzi treningi
- Zenon Frąckiewicz zajmujący się rzeźbą (mieszkaniec sąsiedniej miejscowości Łupiny)

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mocnymi stronami Krępy Słupskiej jest przede wszystkim Bazarek Natury, na którym można nie tylko kupić świeże, lokalne produkty, ale gdzie również można zareklamować swoją działalność (jak panie z KGW). Bazarek stanowi najlepszą reklamę lokalnych wyrobów i działalności, ponieważ przyjeżdżają na niego nie tylko osoby z Krępy, ale także z innych miejscowości. Oprócz tego mieszkańcy cenią działalność świetlicy oraz cykliczne imprezy dla dzieci, np. Mikołajki. Poza tym pozytywną opinią cieszy się Klub Seniora oraz organizowane zajęcia sportowe, w tym zajęcia fitness.

Wśród rzeczy, które pomagają i wspierają mieszkańców we własnych inicjatywach, są przede wszystkim dobre relacje międzyludzkie, w tym chęć współpracy. W nawiązaniu współpracy pomogłyby częstsze spotkania mieszkańców, na których można by się lepiej poznać i poznać swój potencjał.
Czynnikiem wspomagającym powstawanie inicjatyw lokalnych w gminie byłaby też pomoc w promocji różnorodnych wydarzeń i osób działających w miejscowości, lepsza komunikacja wśród mieszkańców oraz na linii mieszkańcy-CKiBP.
Instytucjami, które pomagają mieszkańcom w ich inicjatywach są Koło Gospodyń Wiejskich i Rada Sołecka.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Zjawiskami, które utrudniają mieszkańcom wspólne działanie są przede wszystkim negatywne relacje międzyludzkie, w tym zawiść, złośliwość oraz umniejszanie czyichś osiągnięć i działalności. Wsparcie przez świetlicę i CKiBP osób, które mimo to działają i angażują się w inicjatywy oddolne, byłoby tym większym wsparciem.
Słabą stroną miejscowości i hamulcem działań jest także w oczach mieszkańców:

- niewystarczający transport publiczny
- zły stan boiska
- zbyt mało ścieżek rowerowych

Potrzeby i pomysły na działania

To, czego potrzeba mieszkańcom, aby zacząć działać lub działać lepiej, to:

- imprezy integracyjne dla mieszkańców
- wspólne działania charytatywne i wolontariackie
- imprezy okolicznościowe

- szkolenia, warsztaty oraz instruktorzy rękodzieła i innych aktywności, które interesują aktywnych mieszkańców, w tym członkinie KGW - np. warsztaty kulinarne
- wydarzenia i zajęcia, na których panie z KGW mogłyby przekazywać swoją wiedzę i umiejętności innym, np. warsztaty kulinarne, ogrodnicze
- doposażenie jednostki OSP
- wyposażenie kuchni KGW
- zagospodarowanie miejsca wypoczynku nad rzeką z wiatą na ognisko
- poprawa zasięgu sieci komórkowej

❖ Kukowo

Ryc. 8. Badania z dziećmi do diagnozy lokalnej w CAL Kukowo

Ryc. 9. Rysunki dzieci powstałe w ramach diagnozy lokalnej w CAL Kukowo

W ramach diagnozy w Kukowie odbyło się 6 spotkań z grupami mieszkańców:

- grupa dzieci (kl 6-8) uczęszczających na świetlicę (4 osoby)
- grupa młodzieży - uczniowie szkół średnich na co dzień dojeżdżający do szkół w Słupsku (7 osób)
- seniorzy (3 osoby)
- sołtys i KGW (2 osoby)
- rodzice małych dzieci (6 osób)
- dorośli, grupa mieszana, 20-50 lat (7 osób)

Ludzie

Osobą wymienianą przez mieszkańców jako liderka lokalna jest animatorka ze świetlicy - Beata Zawadzka.

Miejsca

Jednym z najważniejszych miejsc we wsi jest zdecydowanie świetlica, która jest głównym miejscem zabaw i spędzania czasu dla dzieci. Od dawna dzieci uczęszczające na świetlicę chciałyby, aby była otwarta codziennie, ponieważ poza świetlicą niewiele jest we wsi atrakcji oraz brakuje miejsc, w których dzieci i młodzież mogłyby spędzać wspólnie czas.
Dla nieco starszej młodzieży ważnym miejscem we wsi jest wiata na placu zabaw, gdzie mogą się spotkać po szkole lub w weekendy i wspólnie spędzić czas.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Jedną z mocnych stron Kukowa w oczach mieszkańców jest coroczny festyn, na którym wszyscy mieszkańcy mogą się spotkać i miło spędzić czas. W miejscowości jest też przeprowadzana co roku akcja sprzątania świata z okazji Dnia Ziemi, która jest uważana za cenną inicjatywę, jednak angażuje się w nią stosunkowo niewiele mieszkańców.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Za słabe strony miejscowości uważane są:

- funkcjonowanie świetlicy tylko w niektóre dni (brak atrakcji dla dzieci w pozostałe dni)
- słabe połączenie autobusowe ze Słupskiem
- brak atrakcji dla dzieci i młodzieży w weekendy i wakacje
- nuda, postrzeganie miejscowości jako takiej, w której nic się nie dzieje, co sprawia że młodzież po szkole chce z niej wyjechać
- brak oferty dla seniorów (Klub Seniora nie jest postrzegany jako otwarty, nie wszyscy mieszkańcy czują się do niego zaproszeni)
- brak zajęć tematycznych dla młodszych dzieci
- brak otwartości na inicjatywy mieszkańców ze strony sołtysa
- brak wykorzystania świetlicy na spotkania mieszkańców

Potrzeby i pomysły na działania

Wśród pomysłów odpowiadających na potrzeby mieszkańców można wyróżnić:

- zajęcia dla dzieci - sportowe, taneczne, artystyczne
- większa dostępność świetlicy (otwarcie jej w większą ilość dni w tygodniu)
- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne
- sprzęt na placu zabaw dostosowany do najmłodszych dzieci
- zjazd linowy
- skatepark
- wycieczki zorganizowane dla dzieci
- zajęcia dla młodzieży, skierowane tylko do nich, w dniach i godzinach im odpowiadających (dostosowanych do dojazdów do szkół)
- zajęcia dla seniorów
- zajęcia dla małych dzieci z rodzicami, w tym lepienie z różnych mas plastycznych, teatrzyki, czytanie bajek, zajęcia sportowe, organizacja Dnia Dziecka, słodkości na Wielkanoc, Mikołajki

- zajęcia dla rodziców (głownie mam) małych dzieci, np. aerobik, spotkanie z dietetykiem, joga, zajęcia kulinarne ze zdrowego żywienia, spotkania mam przy kawie
- seanse filmowe np. raz w miesiącu
- wypożyczanie książek, kącik biblioteczny
- udostępnienie świetlicy mieszkańcom do realizacji pomysłów, w których chcą wziąć udział (jak mówią mieszkańcy: „sala jest duża i piękna, ale nic się nie dzieje")
- udostępnienie świetlicy jako miejsca spotkań dla mieszkańców Cytat: *Świetlica powinna być otwarta aby można było wejść, napić się kawy, porozmawiać, uczestniczyć w zajęciach zorganizowanych i w ćwiczeniach.*
- udostępnienie świetlicy na wspólne oglądanie filmu, wydarzeń sportowych (mecz, walki KSW)
- miejsce na wspólnego grilla
- imprezy cykliczne, takie jak festyn wiejski, Andrzejki, Walentynki, bal karnawałowy
- warsztaty kulinarne, kurs gotowania
- zajęcia aerobiku
- spotkania z dietetykiem
- kącik biblioteczny
- treningi i mecze piłkarskie dla dorosłych

❖ Kusowo

W diagnozie w Kusowie wzięli udział mieszkańcy w różnym wieku, m. in.:

- członkinie KGW
- radny
- prezes klubu sportowego
- naczelnik OSP
- członkowie Rady Sołeckiej
- młodzież ze szkół średnich
- rodzice małych dzieci
- seniorzy

W Kusowie aktywnie działają OSP, KGW, parafia, Klub Sportowy. Aktywni są przede wszystkim dorośli i seniorzy, ponieważ starsza młodzież spędza dużo czasu na dojazdach do szkół, które zajmują około 40 min. Młodzież wskazuje, że nie ma w Kusowie miejsca, gdzie mogliby się spotkać, najczęściej czas poza domem spędzają więc na spacerach po okolicy. Ich hobby to przede wszystkim motoryzacja, gry komputerowe, jazda na rowerze.

Młodzi rodzice narzekają też na brak zajęć zarówno dla nich samych, jak i dla najmłodszych dzieci. Z kolei seniorzy są bardzo otwarci na współpracę z CKiBP.

Miejsca

Do ulubionych miejsc w okolicy należą:

- staw i jego okolice
- świetlica
- miejsce do wypoczynku nad rzeką

Ludzie

W Kusowie jest wiele osób uzdolnionych artystycznie, którzy są znani w lokalnej społeczności, ale nie zawsze udaje im się pokazać ze swoją twórczością szerszej publiczności. Wśród osób szczególnie wyróżniających się swoją działalnością można wymienić następujące:

- Urszula Schnajder i Grażyna Dzierżyńska - od ponad 15 lat śpiewają w zespole wokalnym „Świtezianki", cechuje je niezwykła pasja i poświęcenie dla zespołu, odniosły wiele sukcesów i otrzymały dużo nagród na różnych festiwalach lokalnych. Jak mówią mieszkańcy: *są ambasadorkami wiejskiej kultury muzycznej reprezentując z dumą swoją społeczność i gminę*.
- Jadwiga Smolińska - Lider Kulinarny z Koła Gospodyń Wiejskich. Jej babka ziemniaczana zdobyła puchar i I nagrodę na Dniu Mieszkańca Gminy w Dolinie Charlotty. Przygotowuje także inne przysmaki np. gołąbki ziemniaczane, zupę z dyni, pierogi ruskie i z mięsem, piecze ciasta.
- Joanna Kalata - uzdolniona artystycznie. Komponuje kwiaty z krepiny, wykonuje dekoracje z wykorzystaniem metody decoupage, tworzy z żywych kwiatów przepiękne kompozycje, zajmuje się także florystyką amatorską oraz robi produkcje z masy papierowej, potrafi robić elementy scenografii, kwiaty z forniranu (pianki poliuretanowej), dekoruje stoły i aranżuje wystrój sal oraz tworzy wieńce dożynkowe, stroiki wielkanocne i bożonarodzeniowe.
- prezes Klubu Sportowego
- Bogdan Krawców - sołtys
- Zdzisław Szczegielniak - były sołtys
- Katarzyna Dembowska - animatorka ze świetlicy
- Barbara Dykier - wójt

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Tym, co mieszkańcy cenią sobie w Kusowie są przede wszystkim wydarzenia, które integrują społeczność wsi, takie jak festyny, dożynki, mecze miejscowego klubu sportowego czy Noc Kupały, w organizację której angażują się różne grupy mieszkańców: seniorzy, KGW, Rada Sołecka.
Rzeczami, które mieszkańcy cenią w Kusowie jest także dobra infrastruktura, w tym parkingi i chodniki, a także świetlica i odbywające się w niej aktywności. Seniorzy cenią sobie również spływy kajakowe oraz akcję sprzątania świata. Ostatnie dwie inicjatywy to przykłady działań integracyjnych, które są najbardziej pożądane przez mieszkańców. To właśnie bliskie więzi społeczne i integracja najbardziej pomaga według mieszkańców w działaniach i oddolnym inicjowaniu różnych przedsięwzięć.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Wśród słabych stron Kusowa mieszkańcy wymieniali:

- poczucie marginalizacji oraz bycia pomijanymi w życiu kulturalnym gminy
- słaba komunikacja publiczna i utrudniony w związku z tym dojazd do Słupska
- rozbudowana biurokracja, z którą musi mierzyć się każdy chcący realizować swoją inicjatywę - zmniejszenie biurokracji lub pomoc w poradzeniu sobie z nią byłoby dużym wsparciem dla lokalnych liderów
- brak propozycji kulturalnych dla młodzieży
- brak miejsc na spotkania dla młodzieży

Potrzeby i pomysły na działania

Mieszkańcy Kusowa mają wiele pomysłów na ulepszenie oferty kulturalnej świetlicy oraz na własne inicjatywy, a także na wsparcie lokalnych liderów i artystów.

Proponowane formy wsparcia lokalnych twórców to m.in.:

- większa popularyzacja zespołu Świtezianki w gazecie gminnej, także w internecie
- pomoc CKiBP w częstszych występach zespołu Świtezianki (np. międzygminnych)
- wsparcie finansowe Świtezianek na dojazdy na występy, kupno nowych strojów, materiały muzyczne np. mikrofony, konsultacje w formie warsztatów muzycznych i z zakresu emisji głosu
- warsztaty kulinarne z panią Jadwigą Smolińską
- wsparcie pani Jadwigi Smolińskiej w udziale w turniejach kulinarnych KGW oraz w wydaniu książki z przepisami

- wsparcie pani Joanny Kalaty poprzez zapewnienie materiałów oraz wystawianie jej prac na dużych imprezach gminnych takich jak dożynki, Dzień Mieszkańca Gminy czy pokazy rękodzieła w Swołowie

Inne pomysły uwzględniają konkretne inicjatywy, które warto powziąć w Kusowie. Są to:

- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych na oddolne inicjatywy
- pomoc w wypełnianiu wniosków, dokumentów i formularzy zarówno na etapie składania wniosku o dofinansowanie, jak i w czasie rozliczania projektu
- konsultacje lokalne Urzędu Gminy oraz CKiBP z mieszkańcami
- konkursy i współzawodnictwo między wsiami, konkursy sołectw
- wyjazdy dla seniorów: do teatru, do kina, na basen
- wycieczki autokarowe do innych miejscowości
- nasadzenia kwiatów, które poprawią estetykę miejscowości
- współpraca organizacyjna KGW z CKiPB w organizacji miejscowych imprez
- więcej zabaw integracyjnych, festynów, dyskotek
- stół bilardowy do świetlicy
- spotkania przedstawicieli CKiBP z mieszkańcami
- więcej imprez dla dzieci
- impreza z okazji 40-lecia Klubu Sportowego
- stworzenie zespołu wokalnego
- spotkania brydżowe
- wyjazdy do teatru dla wszystkich mieszkańców
- spotkania przy kawie dla mieszkańców, swobodne spotkania integracyjne
- cykl spotkań z ciekawymi ludźmi
- zajęcia z gry na gitarze
- zajęcia z survivalu, szkoła przetrwania (dla młodzieży)
- wypożyczalnia rowerów
- doposażenie siłowni plenerowej
- zajęcia sztuk walki
- powstanie altanki, ławek (przy świetlicy, przy boisku lub przy rzece)
- festyn integracyjny
- geocaching
- wygospodarowanie miejsca na ognisko
- plac zabaw dla dzieci przy świetlicy
- zajęcia dla młodych mam, np. zumba, fitness
- spotkania dla mam opiekujących się dziećmi
- opieka nad dziećmi w czasie zajęć dla młodych mam

- wolontariat - pomoc starszym mieszkańcom
- Święto Straży

❖ Lubuczewo

W diagnozie w Lubuczewie uczestniczyło 17 osób:

- seniorzy
- członkowie Rady Sołeckiej
- członkinie KGW (w tym pani sołtys)

W Lubuczewie znajduje się jedna z podlegających CKiBP świetlic. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się duży plac zabaw dla dzieci, zestaw różnych urządzeń do gimnastyki dla dorosłych, wiata drewniana ze stołami, ławkami oraz murowanym grillem. W najbliższym czasie jest planowana budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego.
W centralnym punkcie wsi znajduje się oczyszczony staw, gdzie mieszka kilkadziesiąt dzikich kaczek. Teren wokół stawu został zagospodarowany, nasadzono dużo różnorodnych krzewów, zamontowano stół szachowy z ławkami. Zamontowana została tablica informacyjna o wszystkich ciekawych miejscach wraz z ich lokalizacją. Wieś jest otoczona w dużej mierze lasami. W dawnym parku za nieistniejącym już pałacem, na terenie dawnego PGR oraz przy dawnej szkole rosną drzewa-pomniki przyrody. Najważniejsze informacje o wydarzeniach w sołectwie są publikowane na stronie internetowej Centrum Aktywności Lokalnej w Lubuczewie, gdzie wpisów dokonuje opiekun świetlicy oraz sołtys.

Miejsca

W Lubuczewie można wyróżnić szereg miejsc ważnych dla mieszkańców, gdzie koncentruje się życie kulturalne wsi. Są to między innymi:

- Dom Pomocy Społecznej Lubuczewo
- zabytkowy neorenesansowy pałac Lubuczewo, który został zakupiony przez urząd gminy Słupsk. Po przeprowadzeniu renowacji będzie on przeznaczony na Centrum Usług Społecznych wraz z domem środowiskowym
- nieczynny cmentarz ewangelicki
- pozostałości po dawnym pałacu oraz park z pomnikami przyrody obok byłego PGR (gdzie obecnie prowadzona jest hodowla choinek).
- Centrum Aktywności Lokalnej Lubuczewo (świetlica) – tu odbywają się zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania Klubu Seniora, spotkania KGW, imprezy okolicznościowe

- gospodarstwo rybackie „Złota Rybka” państwa Danuty i Jana Rybów zajmujące się hodowlą pstrąga potokowego
- gospodarstwo agroturystyczne „U Sikorki”
- dwa sklepy spożywczo-przemysłowe.
- Romix zakład produkcyjno-handlowy Kozłowicz – produkujący taczki, siatki ogrodzeniowe, piece szamotowe, wyroby ze stali.
- zabytkowe kościoły z organami

Do ważnych dla mieszkańców miejsc, w których spędzają czas, a znajdujących się już poza granicami wsi, zaliczają się:

- Muzeum w Swołowie
- Dolina Charlotty
- Lądowisko Kultury w Redzikowie
- Park Wodny w Redzikowie

Ludzie

Bez wątpienia cennym zasobem Lubuczewa są ludzie, a zwłaszcza aktywni liderzy, zdolni pociągnąć za sobą mieszkańców i zachęcić do brania udziału w różnych inicjatywach. Są to między innymi:

- pani sołtys Marianna Płoszaj, która za długoletnią pracę w KGW oraz jako sołtys, za pracę społeczną oraz artystyczną jest w tym roku nominowana do Nagrody Białego Bociana, przyznawanej rokrocznie przez Starostwo Powiatowe w Słupsku,
- Koło Gospodyń Wiejskich, które zajmuje się kultywowaniem tradycji regionalnych, wykonując np. palmy wielkanocne czy wieńce żniwne na dożynki gminne, a także aktywnie uczestniczy w przygotowywaniu różnych lokalnych imprez, w tym Dnia Kobiet, Dnia Dziecka, Dnia Seniora, Wigilii dla seniorów, balu karnawałowego dla dzieci, grilli i spotkań mieszkańców,
- Klub Seniora, który w sierpniu 2019 roku obchodził uroczyście swoje 10-lecie istnienia. Seniorzy spotykają się cyklicznie raz w tygodniu w CAL Lubuczewo, gdzie mogą porozmawiać i podzielić się swoimi doświadczeniami, a także gdzie co dwa tygodnie odbywają się zajęcia gimnastyczne pod okiem instruktora. Seniorzy uczestniczą w różnych imprezach okolicznościowych, takich jak Wigilia dla seniorów, Dzień Seniora, imprezy taneczne itp. Prowadzona jest także kronika Klubu Seniora.
- Dom Pomocy Społecznej, który współpracuje z Klubem Seniora i bierze aktywny udział w życiu kulturalnym wsi.

Lokalni twórcy, artyści, pasjonaci:

- Marianna Płoszaj - sołtys wsi, pisze wiersze, filcuje na sucho jajka, bombki, formy kwiatowe, robi korale, filcuje motywy kwiatowe na ubraniach. Robi na drutach i na szydełku m.in. skarpety, torby, czapki. Od dwóch lat wykonuje koronki metodą kołeczkową, której nauczyła się na warsztatach (posiada kolekcję oprawionych prac). Uczy młodszych mieszkańców pleść palmy wielkanocne, robić wieńce dożynkowe z zachowaniem tradycyjnych metod. Bierze czynny udział w chórze kościelnym.
- Pani Danuta – wykonuje różnego rodzaju prace na szydełku i drutach, przygotowuje również różnego rodzaju potrawy z pstrąga z własnej hodowli
- Pani Regina – uwielbia haftować różnego rodzaju obrazy, wykonuje różne rzeczy na szydełku: bombki, gwiazdeczki, sopelki, serwetki. Lubi również wykonywać koronki metodą kołeczkową. Swoją wiedzę przekazuje 10-letniemu wnukowi, który tak jak babcia zaczyna haftować, robić na drutach, wykonywać kwiaty z bibuły itp.
- Pani Iwona – właścicielka gospodarstwa agroturystycznego „U Sikorki", wykonuje różnego rodzaju robótki ręczne, w tym koronki metodą kołeczkową, ostatnio zaczyna naukę plecenia makram, w jej gospodarstwie jest wybudowany piec chlebowy i zaczyna funkcjonować Akademia pieczenia chleba.
- Pani Joanna - florystka, która nieustannie się kształci w tej dziedzinie na warsztatach. Uwielbia wykonywać wszelkiego rodzaju dekoracje na każdą okazję i swoją wiedzą dzieli się organizując od niedawna warsztaty tematyczne dla dorosłych, dzieci oraz młodzieży. Wykonuje też różnego rodzaju rękodzieła.
- Pani Ewa - rękodzieło różnego rodzaju
- Pani Ela – rękodzieło różnego rodzaju
- Pani Krysia – gotowanie, praca przy roślinach

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

To, co mieszkańcy Lubuczewa najbardziej cenią w życiu kulturalnym swojej wsi i gminy, to m.in.:

- imprezy cykliczne organizowane w Swołowie
- finały WOŚP
- konkursy, m.in. na wieńce dożynkowe, na palmę wielkanocną
- zaangażowane KGW
- bogata oferta dla seniorów:
    - gminne wigilie dla seniorów
    - spotkania taneczne dla seniorów
    - senioriady sportowe

- wycieczki dla seniorów
- cykliczne wyjazdy do kina, teatru oraz na występy zespołów (CUS Słupsk zapewnia transport)
- udział Seniorów Gminy Słupsk w marszu organizowanym w ramach Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (marszowi towarzyszą atrakcje, np. wspólny spacer, zwiedzanie, pogadanki, poczęstunek)
- wycieczka Seniorów pod hasłem: „Poznaj naszą gminę" (każdego roku seniorzy zwiedzają inny zakątek gminy wraz z integracją wszystkich Klubów Seniora, muzyką, tańcami i ogniskiem)
- Bal Aktywnego Seniora organizowany dwa razy w roku na Hali Sportowo-Widowiskowej w Jezierzycach. Zwykle zabawa trwa od godz. 17:00 do 23:00. Seniorzy mają zapewnioną salę, transport, ciepłe napoje, pieczywo oraz oprawę muzyczną
- Możliwość niesienia pomocy innym podczas udziału m.in. w zbiórce żywności dla potrzebujących pod hasłem: „Podziel się posiłkiem", pomoc rzeczowa do hospicjum bądź dla tzw. Państw Trzeciego Świata
- spotkania ze specjalistami m.in. radcą prawnym, dietetykiem

Tym, co pomaga mieszkańcom w rozwijaniu własnej aktywności i inicjatyw, są:

- środki finansowe pochodzące z funduszu sołeckiego oraz funduszu wiatrakowego
- zaangażowanie członków KGW, Rady Sołeckiej i Klubu Seniora
- nowi mieszkańcy z nowymi pomysłami
- pomoc w promocji działalności i wsparcie w dzieleniu się umiejętnościami członkiń KGW, pomoc w przeprowadzaniu różnego rodzaju warsztatów dla dorosłych i dla dzieci nie tylko w Lubuczewie, ale i w innych świetlicach, np. warsztaty filcowania, nauka wykonywania ozdób florystycznych różnego rodzaju, makramy itp.
- organizowanie wspólnych spotkań z mieszkańcami i liderami z innych miejscowości z terenu gminy, możliwość dzielenia się doświadczeniami
- pomoc przy pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych, informacja o możliwych grantach i dofinansowaniach

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Słabymi stronami miejscowości w oczach mieszkańców jest przede wszystkim brak zaangażowania większej ilości osób we wspólne działania oraz zanikająca idea wspólnych

spotkań i inicjatyw. To zostało rozpoznane jako największy brak i przeszkoda, z którą należałoby się zmierzyć przy okazji myślenia o rozwoju potencjału miejscowości.
Poza tym za słabe strony miejscowości mieszkańcy uznają:

- brak boiska wielofunkcyjnego w pobliżu świetlicy (wyczekiwanego od wielu lat), co utrudnia organizację zawodów sportowych, imprez dla dzieci i młodzieży
- brak środków finansowych na realizację większych pomysłów
- zbyt mało imprez sportowych, spotkań w większym gronie dla seniorów
- brak spotkań z ciekawymi ludźmi np. podróżnikami, pisarzami, autorami książek itp.

Potrzeby i pomysły na działania

Potrzeby mieszkańców Lubuczewa w zakresie szeroko rozumianej kultury koncentrują się przede wszystkim na kwestii integracji, wspólnych spotkań i wymianie doświadczeń, a także podnoszenia swoich kompetencji i umiejętności, dzielenia się swoją pasją.

Pomysły na wydarzenia i inicjatywy:

- międzypokoleniowe warsztaty rękodzielnicze
- publikacje o działalności lokalnych artystów i rzemieślników
- imprezy i festyny tematyczne, np. kulinarne
- różnorodne kursy i warsztaty
- zwiedzanie gospodarstwa rybackiego
- promowanie istniejącej agroturystyki „U Sikorki"
- coroczne spotkania KGW, omówienie pomysłów, wymiana doświadczeń, integracja
- konkursy i współzawodnictwo KGW z terenu gminy
- inicjatywa „Kawiarenka dla mieszkańców" jako miejsce np. w świetlicy, gdzie można byłoby spotkać się ze znajomymi i sąsiadami, „*pogadać, wypić kawkę, herbatę i zjeść jakieś ciastko*"
- imprezy i warsztaty międzypokoleniowe oraz integracyjne dla nowych i starych mieszkańców
- warsztaty związane z zainteresowaniami pań z KGW, prowadzone przez osoby kompetentne, o większych umiejętnościach
- historia Lubuczewa opowiedziana wspomnieniami i zdjęciami pochodzącymi od mieszkańców (zebranie zdjęć i wspomnień od mieszkańców, powiększenie zdjęć, spisanie wspomnień i umieszczenie ich w albumach, przygotowanie wystawy na świetlicy)
- zorganizowanie wystawy prac rękodzielniczych mieszkanek Lubuczewa,

- cykliczne wydarzenie (np. jeden raz na kwartał) wymiany/sprzedaży odzieży, zabawek i innych rzeczy dla dorosłych i dzieci, organizowane na świetlicy lub przed budynkiem świetlicy
- wydanie zbioru regionalnych przepisów kulinarnych wraz ze zdjęciami (zebranie najlepszych przepisów, wykonanie zdjęć, wydanie ich w formie albumu)
- częstsze spotkania Klubu Seniora z innymi kołami seniorów
- warsztaty międzypokoleniowe i spotkania tematyczne seniorów z dziećmi i młodzieżą, celem przekazania im wiedzy, doświadczeń, ciekawych wspomnień itp.
- wymiana doświadczeń z innymi pasjonatami prac rękodzielniczych.

❖ Redęcin

W ramach diagnozy w Redęcinie odbyły się:

- spotkanie z sołtysem, Grzegorzem Winiarskim
- spotkanie z seniorami (6 osób)
- spotkanie z młodzieżą (7 osób, uczniowie klas 5-8 szkoły podstawowej oraz 1 osoba ze szkoły średniej)

Z przeprowadzonych w ramach diagnozy rozmów wynika, że mieszkańcy Redęcina są chętni do wzajemnej pomocy i potrafią się zorganizować. Przed pandemią we wsi często odbywały się festyny i imprezy integracyjne. Aktywnie działa świetlica wiejska, dobrze układa się współpraca między sołtysem, pracownikami CKiBP, gminą Słupsk oraz innymi instytucjami. Potencjałem wsi, wartym wykorzystania, jest też historia nieistniejącego już pałacu w Redęcinie.
W miejscowości nie ma oficjalnego Koła Gospodyń Wiejskich choć, jak twierdzi sołtys, jest potencjał do jego powstania. Kilka osób działa w Klubie Seniora i jest zaangażowane w różę różańcową (członkowie róży m.in śpiewają w maju przy kapliczce).

Miejsca

Jednym z najważniejszych miejsc we wsi jest świetlica, gdzie koncentruje się życie kulturalne i społeczne miejscowości. Młodzież brała tam udział w różnorodnych zajęciach, m.in. lepienia z gliny, zajęciach muzycznych, zajęciach gry na bębnach. Mieszkańcy jako ważne miejsce wymieniają także nieistniejący już pałac oraz znajdującą się poza miejscowością Krainę w Kratę w Swołowie.

Ludzie

Jako ciekawą osobę z okolicy mieszkańcy Redęcina wymieniają pana Oniesiewicza z Krzemienicy, który zajmuje się pszczołami, produkuje świeczki z wosku, a jego żona produkowała sery kozie. Osób aktywnych z samego Redęcina mieszkańcy nie wskazali.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Badani zgodnie stwierdzili, że w realizacji pomysłów pomaga sołtys, pomaga on mieszkańcom zawsze, gdy chcą się czegoś dowiedzieć lub szukają pomocy.
Plusem Redęcina jest także działalność lokalnej świetlicy, która oferuje zajęcia dla dzieci i młodzieży. Cenionymi wydarzeniami były także imprezy dla seniorów: spacery z ogniskami, festyny, wigilie, wycieczki, wyjazdy do teatrów i kin, nordic walking.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Z kolei głównym wyzwaniem dla lokalnych liderów jest zainteresowanie i zaangażowanie do działania szerszego grona mieszkańców. Niektórzy domowi artyści wstydzą się prezentować swoje pomysły, również pandemia zmniejszyła chęci mieszkańców do angażowania się w życie społeczne i ograniczyła możliwości komunikowania się ze sobą.
Z przeszkód związanych z położeniem wsi pojawiał się także brak dostępu do jezior, nad którymi można by spędzać czas na świeżym powietrzu, słaba komunikacja autobusowa, brak ścieżek rowerowych lub tras do jazdy na rolkach, a także śmieci i zanieczyszczenie środowiska.

Potrzeby i pomysły na działania

Proponowanym przez uczestników diagnozy rozwiązaniem na trapiące miejscowość problemy związane z niskim uczestnictwem w kulturze jest organizacja festynów lub innych wydarzeń, które znowu zintegrują mieszkańców i zaangażują ich do wspólnego działania.
Dobrymi pomysłami według mieszkańców są także:

- spotkania z udziałem lokalnych twórców i rzemieślników, okazja do pokazania swoich prac
- warsztaty z lokalnymi twórcami, hodowcami, rzemieślnikami skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych, np. pokaz pracy przy pszczołach lub dojenia kóz
- spotkania z różnymi ciekawymi ludźmi z gminy

- spotkania integracyjne z mieszkańcami z innych miejscowości gminy, okazja do porozmawiania o bieżących sprawach
- dokupienie sprzętu sportowego do świetlicy, w tym piłek i gier planszowych
- budowa boiska do siatkówki
- zajęcia muzyczne, z kształtowania głosu
- zajęcia piłki nożnej
- zajęcia pływackie
- warsztaty kulinarne
- skrzynka w przestrzeni wsi do wymiany książek przez mieszkańców, tzw. bookcrossing

❖ Rogawica

Spotkania w Rogawicy odbyły się z czterema grupami mieszkańców:

- Klub Seniora (6 osób)
- Rada Sołecka i sołtys (3 osoby)
- mamy małych dzieci (4 osoby)
- dzieci/młodzież z klas 6-8 (5 osób)

Miejsca i ludzie

Najważniejszym obecnie przedsięwzięciem w Rogawicy jest duży, zaplanowany na 3 lata projekt renowacji parku oraz dostosowanie go do spotkań i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. W parku ma też powstać oczekiwany przez rodziców plac zabaw. „Mamy nadzieję, że ta inicjatywa scali mieszkańców naszej miejscowości", mówi sołtys. To właśnie sołtys, Stanisław Łoś, jest uznawany za lidera lokalnej społeczności.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mocną stroną miejscowości jest troska o seniorów i pomoc im zarówno w codziennym życiu, jak i w realizowaniu potrzeb kulturalnych.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Z kolei największym problemem Rogawicy jest niekorzystna lokacja wsi na obrzeżach gminy oraz utrudniony dojazd do Słupska. Mieszkańcy czują się marginalizowani, niedocenieni i często wykorzystywani, kiedy władze interesują się nimi tylko wtedy, gdy zbliżają się wybory. Większość imprez organizowana jest w większych miejscowościach, a mieszkańcom

Rogawicy brakuje wydarzenia skierowanego do nich i odbywającego się bliżej ich miejsca zamieszkania. Ponad to czują, że ich miejscowość nie jest traktowana priorytetowo, ponieważ dużo rzeczy we wsi zostało stworzonych oddolnie przez mieszkańców, bez pomocy ze strony gminy (np. chodniki, wiata, porządek w parku)
Poza tym wśród minusów można wymienić: brak ścieżek rowerowych (dzieci i młodzież nie mogą bezpiecznie jeździć na rowerach czy hulajnogach) oraz brak ośrodka zdrowia .

Potrzeby i pomysły na działania

Pomysły mieszkańców na potrzebne inicjatywy kulturalne:

- seniorzy chętnie braliby udział w prelekcjach czy warsztatach, a także szkoleniach komputerowych. W świetlicy chcieliby się spotkać przy kawie, na luźnych rozmowach.
- młodzież dużo czasu przeznacza na dojazdy do i ze szkoły, nie ma więc czasu na zaangażowanie się w życie kulturalne na miejscu. Najbardziej są zainteresowani sportem (piłka nożna, siatkówka), grami komputerowymi oraz muzyką. Pragną spotkań na świetlicy na luzie, w swoim gronie, wspólnego spędzenia czasu, w tym gry na Xboksie, gier planszowych, karcianych itp.
- zajęcia dla małych dzieci
- zajęcia równoległe dla mam i małych dzieci

❖ Siemianice

Siemianice to miejscowość, do której za kilka lat przeniesie się siedziba główna CKiBP. Nowa lokalizacja niesie za sobą również zmianę głównej grupy odbiorców, którymi w dużej mierze - z racji położenia i dostępności transportu - będą mieszkańcy Siemianic i okolicznych miejscowości. W diagnozie nacisk położony został więc również na oczekiwania mieszkańców, ich potrzeby oraz potencjał związany z kulturą, który może mieć bezpośrednie przełożenie na funkcjonowanie Centrum Kultury w przyszłości.

Udział w diagnozie wzięło 18 osób w różnym wieku. Uczestnikami diagnozy byli:

- mieszkańcy nowych osiedli
- mieszkańcy miejscowości
- grupa młodzieży w przedziale od 9 do 14 roku życia

Miejsca

Najważniejsze miejsca, w których mieszkańcy spędzają czas, to:

- place zabaw
- świetlica
- boiska
- szkoła
- ścieżki rowerowe
- pobliski las
- Orlik
- miejsce na ognisko

Ludzie

Ludźmi z pasją z Siemianic są między innymi:

- Beata Frąckowska – chór
- Liliana Zdolińska - dyrygentka chóru
- Dorota Broniecka - właścicielka agroturystyki
- Irena Kubiak - pasjonatka potraw i wyrobów regionalnych[17]

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcom Siemianic podoba się głównie lokalizacja ich miejscowości oraz dostępna infrastruktura, taka jak place zabaw, ławki, parki, lasy, orliki. Ceniona jest także obecność akcji charytatywnych, działania drużyny harcerskiej oraz odbywające się cyklicznie festyny.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Gorszą stroną Siemianic jest postrzegane przez mieszkańców ogólne zaniedbanie wsi oraz duża ilość śmieci. Tutaj również mieszkańcy narzekają na transport publiczny i małą liczbę przystanków, brak oznaczenia ścieżek rowerowych, brak oświetlenia niektórych ulic, ale też na brak miejsca do wspólnego spędzania czasu, np. miejsca na ognisko z altanką.

To, czego brakuje mieszkańcom, to również:

- kiermasz, jarmark
- śmietniki na psie odchody
- plac zabaw dla psów
- większa liczba inicjatyw lokalnych

[17] "*marmolada-smaki ogrodu Ireny Kubiak z Siemianic wygrały w konkursie na najlepsze potrawy i produkty regionalne podczas IV Słupskiego Koszyka Regionalnego",* za: https://gp24.pl/iv-slupski-koszyk-regionalny/ga/4835205/zd/7375273?url_powrotu=https%3A%2F%2Fgp24.pl%2Fregionalne-produkty-zdobyly-slupski-ratusz-zdjecia-wideo%2Far%2F4740325 (dostęp: 24.05.2021)

Potrzeby i pomysły na działania

To, czego mieszkańcom brakuje, a co pomaga w realizacji własnych pomysłów, jest dobra promocja w portalach społecznościowych i w mediach. Liderzy lokalni bardzo by zyskali na profesjonalnym wsparciu w komunikacji i promocji ich działalności na obszarze całej gminy. W tym kontekście nie do przecenienia jest również dobra komunikacja samych mieszkańców między sobą, znanie siebie nawzajem, rozpoznawalność inicjatyw i pomysłów, słowem - lepsza integracja. Na początku warto, aby CKiBP sam wyszedł do mieszkańców, np. do lokalnych twórców czy artystów, osobiście zaprosił ich do udziału w jakimś przedsięwzięciu i „rozruszał" ich aktywność.

Wydarzenia, które mieszkańcy najchętniej widzieliby w swojej miejscowości, to m.in.:

- otwarte, tematyczne spotkania w świetlicy - nastawione na integrację mieszkańców
- kursy, szkolenia, warsztaty
- Klub Książki
- gimnastyka dla kobiet, fitness
- festyny
- spotkania sąsiedzkie, imprezy integracyjne
- Dzień Sąsiada
- kiermasze osiedlowe
- wspólny grill dla mieszkańców
- więcej wydarzeń sportowych
- zajęcia dla młodzieży:
    - zajęcia muzyczne, w tym gry na gitarze
    - szycie
    - wypalanka z drewna
    - warsztaty taneczne
    - warsztaty w piekarni
    - warsztaty z gliną
    - warsztaty kulinarne
    - mural (np. koło świetlicy)
    - sadzenie kwiatów
    - zajęcia teatralne
- darmowe zajęcia dla dorosłych (takie jak w Lądowisku Kultury w Redzikowie, ale bezpłatne)
- wyprzedaż garażowa w szkole
- koncerty

- letnie kino
- wyposażenie parku w urządzenia do ćwiczeń fitness

Nowa siedziba CKiBP

Myśląc o nowej siedzibie CKiBP zarówno mieszkańcy Siemianic, jak i innych miejscowości w gminie podkreślają, że mają nadzieję na powstanie nowoczesnego centrum kultury, które będzie otwarte na realizację pasji i zainteresowań mieszkańców. Przede wszystkim większość osób ma nadzieję na scenę z prawdziwego zdarzenia, na której mogłyby odbywać się różne inscenizacje, koncerty i imprezy. Siedziba CKiBP w wyobrażeniach mieszkańców powinna przypominać Lądowisko Kultury w Redzikowie, a oprócz sceny posiadać również bibliotekę.

Wśród wydarzeń, które byłyby najbardziej pożądane zarówno przez mieszkańców Siemianic, jak i innych miejscowości w gminie, znalazły się:

- występy teatralne i kabaretowe
- koncerty rockowe, jazzowe, biesiadne, disco-polo, hip-hopowe i inne
    - w tym konkretni artyści: Sylwia Grzeszczak, Dawid Kwiatkowski, uczestnicy The Voice of Poland Senior, ale też lokalni, np. zespół Bierkowianki
- występy stand-upów
- spotkanie z Magdą Gessler
- zajęcia kulinarne
- zajęcia fitness
- zajęcia florystyczne, robienie bukietów, plecenie wieńców
- zajęcia komputerowe
- zajęcia dla seniorów
    - wyszywanie, szydełkowanie, garncarstwo
- zajęcia plastyczne
- zajęcia z ogrodnictwa
- zajęcia taneczne
- wystawy i inne wydarzenia poświęcone znanym sportowcom (np. Robertowi Lewandowskiemu, Marcinowi Gortatowi)

❖ Swołowo

W Swołowie działa Zagrody Inicjatyw Twórczych, gdzie w tym roku planuje otworzyć się MAL[18].

W spotkaniu w ramach diagnozy uczestniczyło 5 osób dorosłych w różnym wieku, w tym:

- przedstawiciel OSP
- przedstawicielka KGW
- przedstawicielka seniorów
- matka małego dziecka

Ankiety z prośbą o uzupełnienie przekazano rodzicom nastolatków i uczniów szkoły podstawowej oraz sołtysowi wsi. Trzy ankiety zostały wypełnione.

Ludzie

W Swołowie działa przede wszystkim OSP, KGW oraz Klub Seniora. Działają w nich aktywni członkowie społeczności lokalnej, w dużej mierze odpowiedzialni za ofertę kulturalną miejscowości. Aktywnymi osobami i grupami wymienianymi przez mieszkańców są:

- Klub Seniora
- Koło Gospodyń Wiejskich (w zawieszeniu ze względu na brak miejsca do działalności)
- Ochotnicza Straż Pożarna - bardzo aktywne i otwarte na wszelkie inicjatywy lokalne, np. sprzątanie świata, pomoc w pracach remontowych, przy organizacji festynów, ognisk, różnego rodzaju imprez i wydarzeń
- Krzysztof Garboliński - muzyk
- sołtys – osoba potrafiąca pociągnąć za sobą ludzi

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Jako ciekawe imprezy mieszkańcy wymieniali dożynki, koncerty organowe w kościele, gęsinę, Niedzielę Palmową, jarmark bożonarodzeniowy, Dzień Mieszkańca oraz Wigilię dla seniorów.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Doskwierające niedogodności to brak szybkiego internetu, brak świetlicy i ścieżek rowerowych, parkowanie aut przy prywatnych posesjach, zaśmiecanie wsi (w szczególności po większych imprezach lub wydarzeniach).

[18] https://www.swolowo.pl/en/zit (dostęp: 24.05.2021)

Czynnikami, które utrudniają mieszkańcom podjęcie własnej inicjatywy, są:

- brak miejsca na spotkania, brak miejsca na siedziby organizacji i kół
- brak świetlicy
- słabo działający transport publiczny (krytykowany zwłaszcza przez młodzież)
- brak funduszy

Potrzeby i pomysły na działania

Pomysłów mieszkańców na inicjatywy oddolne jest sporo, wszystkie jednak mają w sobie element integracyjny, którego mieszkańcom brakuje.

Młodzi rodzice:

- wspólne wycieczki rowerowe, wyjazdy do kina i teatru, zajęcia gotowania, tańca
- równoległe zajęcia dla dorosłych (np. zumby czy aerobiku) i dla dzieci
- zajęcia dla dorosłych z dziećmi, np. zajęcia taneczne, kulinarne
- opieka nad dziećmi, gdy rodzice są w pracy

Seniorzy:

- spotkania ze znanymi i ciekawymi ludźmi
- festyn dla mieszkańców

OSP:

- impreza integracyjna dla mieszkańców
- biwak
- festyn

KGW:

- wyposażenie kuchni (naczynia, garnki)

Młodzież:

- festyn
- zajęcia sportowe, np. fitness
- profesjonalne miejsca do uprawiania sportu, np. siłownia

Dzieci:

- zajęcia cykliczne, np. rysunku

Spotkania i wymiana doświadczeń wśród mieszkańców mogą okazać się pomocne w realizacji oddolnych pomysłów i inicjatyw, przy czym w tym zakresie mieszkańcy liczą na pomoc CKiBP oraz Urzędu Gminy.
Członkinie KGW oraz seniorzy deklarują chęć zaangażowania się w pomoc przy imprezach lokalnych dla mieszkańców, w których będą mieli możliwość wziąć udział i przyjemnie spędzić czas. Ponadto KGW chętnie wystawi się na takich imprezach ze swoimi wyrobami kulinarnymi.
Z kolei dzieci i młodzież mają małą wiedzę o swojej wsi i gminie, dobrym pomysłem mogłyby więc być warsztaty międzypokoleniowe, zadania, gry, questy, lub konkursy, które przybliżyły by im historię ich małej ojczyzny.
Każda z wymienionych grup, które wzięły udział w diagnozie, liczy na wsparcie ze strony CKiBP - pomoc w organizacji warsztatów, udostępnienie pomieszczeń, wsparcie w organizacji imprez, zajęć z instruktorami itp.

❖ Warblewo

W ramach diagnozy w Warblewie przeprowadzono indywidualne wywiady z mieszkańcami. Wśród respondentów znaleźli się:

- członkinie KGW (3 osoby)
- matki małych dzieci (2 osoby)
- młodzież w wieku 18-20 lat (3 osoby)
- sołtys (1 osoba)
- aktywny mieszkaniec (1 osoba)
- senior (1 osoba)

Ludzie

Osobami wspierającymi mieszkańców Warblewa w realizacji pomysłów są sołtys i władze lokalne. Liderzy zaś liczą na zaufanie i wsparcie mieszkańców, np. pomoc na świetlicy, zaangażowanie KGW w organizację festynów, roznoszenie ulotek informujących o wydarzeniach.

Jako lokalni twórcy, artyści, pasjonaci wymienieni zostali:

- Estera Brachaniec - hodowca kur i kóz, członkini KGW
- Gracjan Dąbrowski - pasjonat militariów

Aby pomóc twórcom wyjść ze swoją działalnością do szerszego grona odbiorców zaproponowano stworzenie strony/profilu na Facebooku i plakaty informujące o lokalnych wydarzeniach.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Uczestniczący diagnozy w Warblewie jako czynniki ułatwiające działanie i realizację własnych pomysłów uznali festyny, zajęcia na świetlicy, wycieczki, warsztaty i oznakowane trasy rowerowe w lesie, czyli wszystko to, co pozwala rozwijać pasje i spędzać wspólnie czas.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Jako czynniki utrudniające działanie wymieniali nietolerancje, brak zaufania i blokowanie inicjatyw przez niektórych mieszkańców. Zwrócili też uwagę na potrzebę zadbania o boiska do siatkówki i piłki nożnej (montaż siatki, narysowanie linii, remont wiaty, zapewnienie oświetlenia).

❖ Wieszyno

Udział w diagnozie w Wieszynie wzięło 20 osób od najmłodszego do najstarszego pokolenia mieszkańców. Respondenci to:

- sołtys miejscowości
- radni Rady Sołeckiej
- dorośli mieszkańcy
- grupa młodzieży w wieku od 8 do 15 lat

Miejsca

Miejsca, które uczestnicy diagnozy lubią w swojej miejscowości to:

- plac zabaw
- świetlica
- boiska
- wiata za świetlicą
- okoliczne lasy, jeziorka, park

Ludzie

Z osób zaangażowanych w działalność kulturalną, poza pracowniczką CAL i lokalnymi władzami (sołtys, Rada Sołecka), wymienić należy lokalnych twórców, artystów, pasjonatów:

- P. Radosław Kiełpiński - gitarzysta
- P. Zuzanna Mielke - szyjąca pluszaki kobieta o wielkim sercu
- P. Krystyna Michalska - utalentowana kucharka
- Bartosz Lewandowski - DJ, pasjonat muzyki
- Andrzej Krzyżanowski - DJ
- Elżbieta Polenceusz - pasjonatka carvingu

Według badanych sposoby wsparcia lokalnych artystów muszą być dostosowane do poszczególnych osób. Sugerowano, aby osobiście się nimi zainteresować, zaangażować i poprosić o pomoc. Warto byłoby przewidzieć wynagrodzenie finansowe lub nagrody dla artystów w zamian za występy czy dzielenie się swoimi umiejętnościami.

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcy Wieszyna w swojej miejscowości cenią malowniczy krajobraz, świeże powietrze, bliski kontakt z naturą. Angażować się w działania kulturalne pomaga im dobra promocja wydarzeń, np. na portalach społecznościowych, poprzez wywieszanie plakatów na tablicy ogłoszeń i bezpośrednie rozmowy.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Uczestnicy diagnozy zwrócili uwagę na potrzebę zmodernizowania niektórych miejsc w swojej miejscowości (np. placu zabaw, ścieżki historyczno-przyrodniczej, boiska) i zadbania o to, co już zostało stworzone. Nie podoba im zachowanie niektórych mieszkańców, np. niszczenie mienia, akty wandalizmu.

Potrzeby i pomysły na działania

Wspomniane akty wandalizmu i pojawiające się w niektórych odpowiedziach badanych narzekanie na „społeczność” sugeruje, że mieszkańcy Wieszyna potrzebują lepiej się zintegrować, wyrobić poczucie solidarności społecznej i odpowiedzialności za wspólne dobro.

Potrzebę integracji odzwierciedlają też pomysły mieszkańców na lokalne działania, wydarzenia i zajęcia:

- stworzenie ogólnego koła zainteresowań ze zmieniającymi się np. co tydzień motywami
- festyn („*wiejska tupanina, piwo z nalewaka i kiełbasa z grilla gwarancją dobrej zabawy*")
- warsztaty dla młodzieży, np. zajęcia breakdance
- kurs samoobrony dla kobiet
- gimnastyka dla kobiet
- dla młodzieży zajęcia muzyczne, informatyczne, kulinarne
- spotkania z funkcjonariuszami służb ratowniczych np. policją, strażą pożarną
- kurs pierwszej pomocy
- Dzień Babci/ Dziadka
- Walentynki
- koncerty (w tym koncerty znanych artystów)
- festyny np. Dzień Dziecka, rozpoczęcie wakacji
- wycieczki, np. Klub Turysty
- poprawa krajobrazu wsi
- "Mapa wspomnień" lub "aleja wspomnień", projekt fotograficzno-wspomnieniowy
  Cytat: *Stworzyłabym wielką „mapę wspomnień", aby każdy mógł podziwiać życie mieszkańców - najlepiej, żeby to były zdjęcia z jakichś przeżyć wioskowych np. festyn, kulig… W wyniku wywołanych zdjęć powstałaby aleja wspomnień.*

❖ Wiklino

W Wiklinie odbyły się dwa spotkania:

- z sołtysem, Radą Sołecką i członkami OSP (12 osób)
- z grupą kobiet w wieku 30-45 lat, matkami dzieci w wieku 2-14 lat (11 osób)

Ludzie

Działalnością społeczno-kulturalną w Wiklinie zajmują się sołtys, Rada Sołecka, opiekunka CAL, członkowie OSP, opiekun pracowni ceramicznej.

Z lokalnych twórców wymieniono:

- P. Płoszaj - filcowanie jaj
- E. Piepka - stroiki
- D. Bodak - bombki bożonarodzeniowe
- T. Furmanek - kosze wiklinowe, zajęcia ceramiczne, pasieka

- H. Sobolewska - skarpety na drutach
- L. Koperska - zajęcia krawieckie
- A. Szary - koszyki, dywaniki na szydełku

Skarbnicą wiedzy na temat historii są według powszechnej opinii starsi mieszkańcy Wiklina.

Miejsca

Ciekawe miejsca podawane przez badanych to:

- świetlica, która po remoncie ma zmienić się w nowoczesne Centrum Aktywności Lokalnej „Kuźnia Rybacka”[19]
- pracownia ceramiczna
- stawy rybne
- dwa cmentarze ewangelickie

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

W Wiklinie odbywają się imprezy cykliczne, koncerty, warsztaty, zajęcia ceramiczne, zajęcia i teatrzyki dla dzieci. Osoby, które uczestniczyły w diagnozie doceniły też inicjatywy lokalne, spotkania dzieci na placu zabaw, wspólne spacery, remont świetlicy, wsparcie pracowników CAL. W miejscowości jest grupa aktywnych osób, posiadająca wspólne cele i zainteresowania.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

To, czego według mieszkańców Wiklina brakuje w gminie to dostęp do internetu, światłowody, zjazd linowy, miejsce do wspólnego biesiadowania dla mieszkańców. Realizację pomysłów utrudnia im brak możliwości dostępu do dużych zewnętrznych środków finansowych bez przynależności do stowarzyszenia (posiadania KRS).

Potrzeby i pomysły na działania

Lokalni działacze chcieliby stworzyć w Wiklinie miejsce na ognisko i postawić zewnętrzny, opalany drewnem piec z wędzarnią celem organizacji warsztatów tematycznych np. pieczenia chleba, wędzenia ryb i wędlin, pieczenia pizzy. Obecnie poszukują finansowania na to działanie. W projekt zaangażowaliby opiekunkę CAL, sołtysa, Radę Sołecką, OSP, Gminę, Centrum Kultury, osobę, która stawia piece wg starego sposobu, a także lokalnych przedsiębiorców i „stowarzyszenie związane z ludźmi którzy są przesiedleni i wysiedleni”.

[19] http://kultura.slupsk.pl/kuznia-rybacka-w-wiklinie/ (dostęp: 30.05.2021)

Pomysł postawienia pieca i organizacji warsztatów zdecydowanie cieszył się największym zainteresowaniem wśród uczestników diagnozy. Inne pomysły badanych na to, jak można by wykorzystać 3 tys. zł na działania lokalne w Wiklinie to:

- jako wkład własny do projektu zagospodarowania miejsca po rampie
- zakup podłogi interaktywnej
- projekt „Gry i zabawy z dzieciństwa naszych mam" – w trakcie realizacji
- projekt "Obrazy mchem pisane"
- warsztaty zielarskie
- zakupić sprzęt sportowy na świetlicę
- zorganizować występ kabaretu, koncert
- organizacja Dnia Dziecka

Uczestnicy diagnozy chcieliby, aby w Wiklinie odbywały się:

- warsztaty dla mieszkańców i osób z zewnątrz pokazujące życie na dawnej wsi (robienie masła, pieczenie chleba)
- kursy pierwszej pomocy
- kurs języka migowego
- zajęcia muzyczne, taneczne, wokalne
- joga, medytacja
- zajęcia z samoobrony
- nordic walking

Brakuje im zajęć dla dzieci i dorosłych, które odbywały by się w tym samym czasie (rodzice chętnie skorzystaliby z zajęć, ale nie zawsze mają co zrobić w tym czasie z dziećmi).
Osoby uczestniczące w diagnozie sugerowały też, aby promować działania lokalnych twórców, zapraszać ich na spotkania i do prowadzenia zajęć w CAL.

❖ Włynkówko

Grupa uczestników diagnozy we Włynkówku liczyła łącznie 27 osób w przedziale wiekowym od 12 do 70 lat. Były to osoby uczące się, studiujące, pracujące i na emeryturze. Niektóre z nich podejmowały inicjatywy kulturalne w ramach KGW, OSP, Rady Sołeckiej, MDP (Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza) oraz w MRGS (Młodzieżowa Rada Gminy Słupsk).

Miejsca

We Włynkówku znajdują się:

- sklep

- kościół
- przystanek
- szkoła
- boiska
- siłownia pod chmurką
- przedszkole
- świetlica
- przystań kajakowa
- zadbany staw

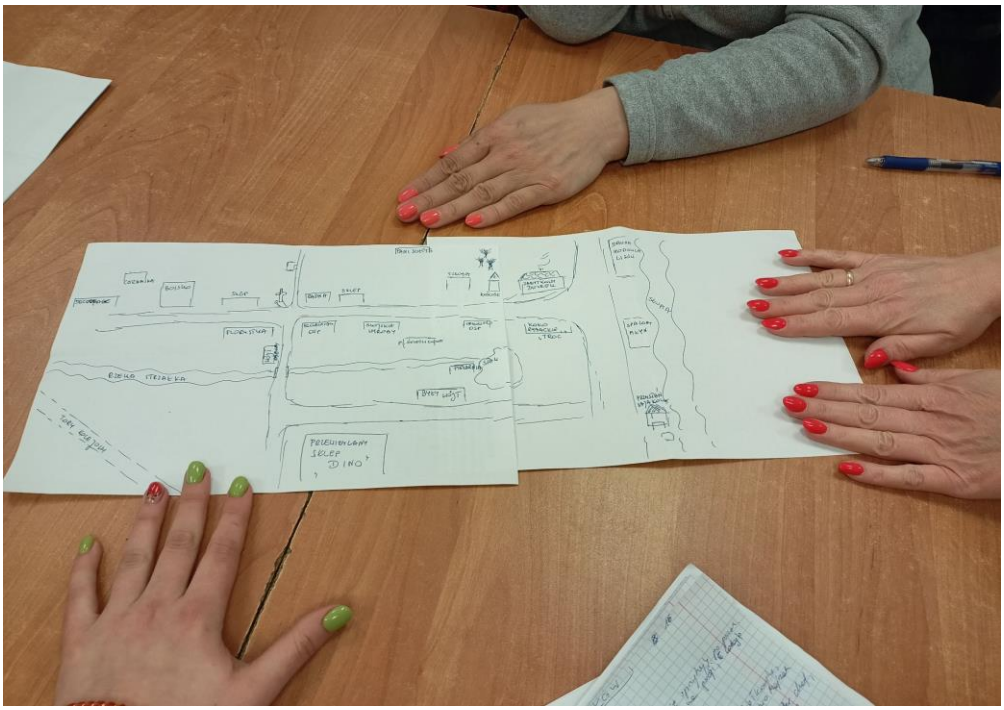

Ryc. 10. Badania w czasie diagnozy lokalnej w CAL Włynkówko

Ludzie

W miejscowości działa CAL, KGW, OSP, Rada Sołecka. Ważny zasób w dziedzinie kultury stanowią lokalni twórcy, artyści, pasjonaci:

- Wojciech Groszek – robiący “cuda” z metalu
- Regina Knapik – decoupage
- Małgorzata Gawin-Trzaska – prowadziła kiedyś zajęcia na świetlicy
- Józef Falkowski – prezes Koła „Troć”
- Marcin Pietrzak – popularyzator astronomii
- Teresa Kamińska – florystyka
- Joanna i Wiesław Majchrzak – ceramika

- Bożena Fiołkowska – witraże, malowanie na szkle

Mocne strony miejscowości / co pomaga mieszkańcom w działaniu?

Mieszkańcom Włynkówka w ich miejscowości podoba się cisza, brak zgiełku, spokój, dużo zieleni i miejsc do spacerów, a zarazem bliskość miasta (dobre połączenie autobusowe ze Słupskiem) i dobra infrastruktura na miejscu.
Społeczność lokalna jest zorganizowana, potrafi wspólnie działać zarówno w sprawach ważnych, dotyczących różnego rodzaju problemów, jak i przy organizacji rozrywek.

Życie kulturalne miejscowości zorganizowane jest wokół CAL. Niektórzy mieszkańcy z powodu braku czasu nie mogą uczestniczyć w organizowanych na świetlicy zajęciach/warsztatach, ale większość tylko czeka na otwarcie. Nie trzeba specjalnie zachęcać ich do uczestnictwa. W przeszłości (przed pandemią) listy uczestników były bardzo szybko zapełniane i czasami trzeba było powtarzać te same warsztaty/zajęcia. Mieszkańcy Włynkówka przedstawiali swoje pomysły co do zajęć w CAL na zebraniach Rady Sołeckiej, obecnie czekają na koniec pandemii, aby zostały one zrealizowane.

Mieszkańcy Włynkówka są otwarci i gotowi do działania. W realizacji pomysłów i oddolnych inicjatyw pomagają im zaangażowanie i komunikatywność, prężnie działająca świetlica, czynny udział KGW i OSP.

Słabe strony miejscowości / co przeszkadza mieszkańcom w działaniu?

Uczestnikom diagnozy w ich miejscowości nie podoba się brak światłowodu, brak reakcji służb na wałęsające się po wsi psy, brak oświetlenia w niektórych miejscach, to, że jeszcze nie wszędzie są drogi dojazdowe i że zostało otwarte nowe przedszkole, a nie zrobionego przy nim chodnika. Chcieliby mieć większą ilość ławek i śmietników, duży sklep typu Dino lub Biedronka, ozdoby na lampach ulicznych, tak jak robi się to np. w Słupsku, oraz więcej eventów integracyjnych. Czekają na obiecaną budowę skateparku.

Głównym czynnikiem hamującym działania kulturalne i realizację pomysłów mieszkańców jest pandemia, związana z nią izolacja, zamknięcie świetlicy i wstrzymanie zajęć. Jedna osoba przyznała: „Wydaje mi się, że kiedyś wszyscy mieszkańcy byli bardziej zgrani oraz lepiej się znali, teraz tego brakuje i widać dystans pomiędzy ludźmi”.

Potrzeby i pomysły na działania

Główną potrzebą, jaka wynikła z przeprowadzonej diagnozy, jest wznowienie działalności CAL. „Otwórzcie świetlice, to ludzie będą mieli gdzie iść" - stwierdził jeden z uczestników diagnozy. Przekonanie, że wystarczy otworzyć CAL, a ludzie sami się zaangażują, powtarzało się też w wypowiedziach pozostałych osób. Dodatkową motywacją do udziału w zajęciach mogą być drobne upominki i częstowanie ciastem, a dla osób które prowadziłyby zajęcia specjalny upominek, aby ich wyróżnić.
Mieszkańcy Włynkówka zalecali też szeroko zakrojoną promocję wydarzeń poprzez reklamy, bilbordy, kolorowe plakaty rozwieszane w miejscach publicznych (tablica ogłoszeń, sklep, tablica przy kościele), ulotki, ogłoszenia w mediach społecznościowych, wysyłanie wiadomości do rodziców i dzieci przez Librusa. Jedna osoba zasugerowała „wsparcie znanego artysty, aby zachęcił do wzięcia udziału".

Wymyślając sposoby na wsparcie lokalnych artystów i zachęcenie ich do dzielenia się swoimi umiejętnościami, mieszkańcy skupili się głównie na bonach podarunkowych i upominkach w zamian za prowadzenie przez nich zajęć/warsztatów. Padł również pomysł wsparcia finansowego lub zakupu materiałów. Dla części twórców sam fakt podzielenia się swoimi zainteresowaniami i możliwość „zarażenia" nimi któregoś z mieszkańców może być wystarczającą motywacją. Chęć podjęcia współpracy z artystami, pasjonatami i twórcami warto ogłosić na lokalnych profilach/grupach w mediach społecznościowych z prośbą o udostępnianie, aby informacja trafiła do wielu potencjalnie zainteresowanych osób.
Inny pomysł na przybliżenie lokalnych twórców, artystów i pasjonatów szerszemu gronu to propozycja, aby w gazecie gminnej powstała poświęcona im rubryka, która co miesiąc prezentowałaby inną osobę i jej działalność. Ten pomysł jest już realizowany i takie artykuły w najbliższym czasie pojawią się w gminnej gazecie.

Pomysły na działania i zajęcia, w których mieszkańcy Włynkówka chcieliby wziąć udział:

- zajęcia kulinarne
- festyny, koncerty, zajęcia muzyczne oraz plastyczne
- zajęcia/warsztaty ze zdrowego odżywiania
- ćwiczenia fitness
- joga dla dorosłych i zajęcia dla dzieci w tym samym czasie („*Matki na jodze, a dzieci w tym czasie miałyby zajęcia ze świetlicową*")
- kurs samoobrony z elementami sztuk walki
- nauka angielskiego, niemieckiego, hiszpańskiego
- warsztaty fotograficzne
- warsztaty dziergania, szycie i ogólnie robótki ręczne

- dla dzieci zabawy na świeżym powietrzu, warsztaty plastyczne itp.
- zajęcia dla dzieci organizowane np. przez OSP (spotkania z policjantem, ratownikiem WOPRu itp.)
- turnieje w ping-ponga
- robienie wianków dzieci razem z dorosłymi
- topienie Marzanny organizowane przez CAL
- rajdy rowerowe dla mieszkańców, a na zakończenie ognisko na przystani kajakowej
- warsztaty z makramy, florystyczne, wikliniarstwo, carving
- mini-Master Chef, który polegałby na współzawodnictwie zespołów dzieci + dorosły (np. członkini KGW), z oceną przygotowanych potraw przez komisję

Podsumowanie i rekomendacje

Integracja

Z diagnozy wynika, że mieszkańcy gminy Słupsk po okresie izolacji społecznej spowodowanej pandemią najbardziej potrzebują wspólnych spotkań i integracji (w tym integracji międzypokoleniowej). Czekają na ponowne otwarcie świetlic wiejskich, powrót różnorodnych zajęć, warsztatów i imprez okolicznościowych. Wśród pomysłów na działania lokalne często powtarzały się:

- festyny
- zabawy taneczne
- wspólny grill/ognisko/biesiada (np. w Karzcinie dobrze wspominana jest akcja sprzątania świata zakończona wspólnym ogniskiem)
- wspólne zabawy dla dzieci i dorosłych
- zawody i konkursy sportowe (w tym wspólnie dla dorosłych i dzieci)
- koncerty (głównie disco polo i muzyki rozrywkowej, ale też rockowe, jazzowe, hip-hopowe, biesiadne, piosenek dawnych)
- występy lokalnych artystów i zespołów (z danej miejscowości i z terenu gminy)

Organizacja lokalnych wydarzeń

Diagnoza pokazała, że mieszkańcy niektórych miejscowości (zwłaszcza Bierkowo, Bruskowo Małe, Bruskowo Wielkie, Gałęzinowo, Jezierzyce, Jezierzyce Osiedle, Karzcino, Kusowo, Rogawica,Wiklino) ze względu na niekorzystną lokalizację wsi, problemy z dojazdami lub mniejszą liczbę ludności, a co za tym idzie mniejsze środki finansowe, mają utrudniony dostęp do oferty kulturalnej gminy. W ich odczuciu ciekawe zajęcia i wydarzenia odbywają się w innych, zwykle tych samych miejscowościach, a oni często nie mają możliwości w nich uczestniczyć. Problem ten prawdopodobnie rozwiąże (przynajmniej częściowo) przeniesienie głównej siedziby CKiBP do Siemianic.

Warto jednak dbać o lokalne świetlice, wspierać lokalne wydarzenia, święta czy festyny. W większości badanych miejscowości (również w tych, w których dużo się dzieje lub z których łatwiej dojechać na zajęcia czy wydarzenia organizowane gdzie indziej) podkreślano, że cykliczne działania lokalne są podstawą, aby wzbudzić zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców.

Można również w miarę możliwości część gminnych wydarzeń kulturalnych organizować cyklicznie w różnych miejscowościach, w paru miejscach jednocześnie, w formie objazdowych festiwali lub gościnnych warsztatów i występów.

Tworzenie miejsc spotkań

Wielu osobom brakuje w ich miejscowości miejsca, gdzie mogłyby przyjemnie spędzić czas wolny, wypić kawę lub herbatę, spotkać się z innymi, zorganizować wspólnie grill czy ognisko. Mieszkańcy chcieliby w tym celu zagospodarować wspólne przestrzenie na świeżym powietrzu takie jak parki, skwery, place zabaw, orliki, otoczenie lokalnej świetlicy (jeśli ta znajduje się w dogodnym punkcie wsi).
Warto rozważyć udostępnianie mieszkańcom samych świetlic na spotkania towarzyskie i wspólne spędzanie czasu. Można organizować w świetlicach cykliczne kawiarenki, spotkania seniorów, rodziców z małymi dziećmi, osób samotnych itp.

Więcej o tym, jak tworzyć miejsca otwarte, czyli przestrzenie sąsiedzkie współtworzone przez mieszkańców i mieszkanki można poczytać na stronie internetowej i profilu Miejsc Otwartych na Facebooku[20].

Trzecie miejsce

Przewijająca się w odpowiedziach mieszkańców potrzeba integracji, wspólnego spędzenia czasu, miejsca przeznaczonego dla mieszkańców czy młodzieży pokazuje, jak ważne jest wygospodarowanie przestrzeni, która będzie *trzecim miejscem* - pośrednim między sformalizowaną i komercyjną sferą pracy, a bezpieczną intymnością domu. Powstanie takich przestrzeni postulował w 1989 roku w swojej książce “The Great Good Place” socjolog Ray Oldenburg zaniepokojony stanem amerykańskiego społeczeństwa, które w jego oczach stawało się coraz bardziej indywidualistyczne i odcięte od wspólnotowości. Trzecie miejsce według Oldenburga „to różnorodne miejsca publiczne, gdzie regularnie, dobrowolnie, nieformalnie i przewidywalnie goszczą grupy jednostek, pozostając poza sferami pracy i domu”[21]. Powoływał się przy tym na przykłady greckiej *agory* i rzymskiego *forum*, gdzie rodziły się pierwsze społeczeństwa obywatelskie. Od tego czasu idea trzeciego miejsca była wielokrotnie przetwarzana i dostosowywana, także do specyfiki działania bibliotek i domów kultury. Trzecie miejsce może być rozumiane jako nieformalna przestrzeń publiczna, „gdzie

[20] strona www: https://miejscaotwarte.pl/, strona na Facebooku: https://www.facebook.com/miejscaotwarte (dostęp: 27.05.2021)
[21] tłum. za: Jarosław Jędrych, Ray Oldenburg i jego teoria trzeciego miejsca http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2 (dostęp: 20.05.2021)

nie jest się ani gospodarzem, ani gościem. Są tzw. <<ports of entry>>, czyli przestrzeniami wchodzenia we wspólnotę, inicjującą znajomości. W nich mają się zbierać ludzie w potrzebie, ma kształtować się lokalna agora, miejsce wymiany myśli, a także politycznych poglądów. Trzecie miejsce jest więc w dużej mierze czynnikiem aktywizującym wspólnotę" (Zysiak 2011, s. 22).

Takim miejscem może stać się kawiarnia, ławeczki, ogródek, altana, kącik z kanapą i stolikiem w domu kultury czy bibliotece. To właśnie są miejscami, gdzie można spotkać się z innymi ludźmi na neutralnym gruncie, zamiast w domu (w którym zazwyczaj nie jesteśmy sami).

Umożliwienie powstania takich nieformalnych „miejsc spotkań", ogniskujących życie pozadomowe społeczności lokalnych, może być sposobem promowania domu kultury czy biblioteki jako przyjaznego miejsca, kojarzonego z czasem wolnym od pracy i obowiązków, ale poza przestrzenią domu; takiego, gdzie sami wybieramy sposób spędzania czasu i towarzystwo. Powstanie takiego trzeciego miejsca może być wspierane przez instytucję kultury czy inne instytucje gminy (np. poprzez poddanie pomysłu pod dyskusję, oddanie do dyspozycji mieszkańców części pomieszczenia lub terenu na zewnątrz budynku, ustawienia tam kanap, stolika, pomoc w stworzeniu zewnętrznej altany), jednak opiekować się nim powinni sami bywalcy. Takie miejsce można również animować, proponując np. ekspozycję wystaw prac konkursowych czy tematyczne jedniodniowe muzeum[22], jednak zarządzać nim powinni stali bywalcy, aby zachowało swój nieformalny charakter.

Współtworzenie oferty CAL-i przez mieszkańców

Ponowne otwarcie CAL-i po pandemii to dobry moment, aby skonsultować z mieszkańcami ofertę tych miejsc i zaprosić do jej współtworzenia. W trakcie diagnozy zebrano pomysły na działania i zajęcia, w których mieszkańcy poszczególnych miejscowości chcieliby brać udział. Należy pamiętać, że poza tematyką zajęć ważne jest odpowiednie ich rozplanowanie i dopasowanie do potrzeb poszczególnych grup. W ofercie CALi warto uwzględniać:

- zajęcia/atrakcje dla najmłodszych dzieci
- wspólne lub odbywające się w tym samym czasie zajęcia dla dzieci i rodziców,
- osobne zajęcia/godziny dla dzieci z różnych grup wiekowych
- osobne zajęcia/spotkania dla młodzieży w godzinach dopasowanych do godzin powrotu ze szkoły (można stworzyć Klub Młodzieży, tak jak zrobiono to w CAL Bierkowo)
- warsztaty/zajęcia tematyczne dla dorosłych dopasowane do ich planu dnia

[22] Przykłady jednodniowych muzeów i wystaw z przedmiotami zebranymi od mieszkańców i odbiorców: https://etnograficzna.pl/sasiedzi-z-kubusia-puchatka/, https://www.modnykrakow.pl/?p=16674, https://gaudemater.pl/jednodniowe-muzeum-milosci-im-haliny-poswiatowskiej-fot-jedrzej-stasiowski/ (dostęp: 20.05.2021)

- zajęcia dla seniorów (można stworzyć lub reaktywować lokalny Klub Seniora)

Warto również zachęcać mieszkańców do wykazania własnej inicjatywy, realizacji swoich pomysłów, inspirowania i uczenia się od siebie nawzajem. Można ogłosić, że każda chętna osoba ma możliwość zorganizować w świetlicy spotkanie lub poprowadzić warsztat, na którym podzieli się swoją pasją i umiejętnościami. Dobrym pomysłem jest poprosić o pomoc lokalnych twórców, zaproponować, aby zaprezentowali swoje prace na wystawie, poprowadzili zajęcia dla mieszkańców lub wystąpili na lokalnym wydarzeniu.

Wspieranie oddolnych inicjatyw

Uczestnicy diagnozy często deklarowali, że w realizacji oddolnych inicjatyw pomogłaby im dobra promocja różnorodnych wydarzeń i osób/grup działających w poszczególnych miejscowościach. CKiBP powinno wspierać osoby zajmujące się promocją na poziomie lokalnym (zazwyczaj są to sołtysi i pracownicy CALi) w informowaniu mieszkańców o wydarzeniach, tworzeniu i dystrybuowaniu plakatów czy ulotek, prowadzeniu profili, grup i kampanii w mediach społecznościowych.

Również lokalni twórcy i pasjonaci zyskaliby na profesjonalnym wsparciu w komunikacji i promocji ich działalności na obszarze całej gminy, np. za pośrednictwem gazety gminnej. Członkinie Kół Gospodyń Wiejskich chciałyby prezentować i sprzedawać swoje wyroby (głównie rękodzieło i kulinaria) na festynach i targowiskach. Możliwość taką daje Bazarek Natury w Krępie Słupskiej. Mieszkańcy gminy chętnie widzieliby tego typu wydarzenia również w innych miejscowościach.

Lokalni liderzy zwykle mierzą się z problemem pozyskiwania funduszy na działania (czy to jako sołectwo, KGW, drużyna OSP czy grupa aktywnych mieszkańców). Przydałaby im się pomoc CKiBP w zakresie księgowości, pisania wniosków i realizowania projektów w konkursach grantowych. Cennym działaniem byłoby też kontaktowanie ze sobą osób o podobnych zainteresowaniach i uzupełniających się kompetencjach.

Realizacje oddolnych inicjatywy zdecydowanie ułatwia dobra współpraca między mieszkańcami, lokalnymi instytucjami i organizacjami (szkoły, KGW, OSP, parafie...), Centrami Aktywności Lokalnej oraz lokalnymi władzami (sołtysi i Rady Sołeckie). Tam, gdzie mieszkańcy dobrze oceniali współpracę między tymi podmiotami, zwykle twierdzili, że dużo się u nich dzieje, mieli wiele pomysłów i chęci do działania. Tam, gdzie mieszkańcy nie byli zadowoleni ze współpracy, nie czuli wsparcia lokalnych władz i/lub instytucji i organizacji, częściej wykazywali zniechęcenie i brak motywacji do podejmowania działań.

Wymiana doświadczeń i dzielenie się umiejętnościami

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że na terenie gminy Słupsk mieszkają i działają osoby o różnorodnych zainteresowaniach, kompetencjach i talentach. Warto wykorzystać tę wiedzę, aby zainicjować wymianę doświadczeń i umiejętności między mieszkańcami.

Wielu lokalnych artystów oraz członkiń KGW zajmuje się rękodziełem. Niektóre osoby chciałyby rozwijać się w tej dziedzinie i nauczyć się więcej od bardziej doświadczonych twórców, inne chętnie zaprezentują swoje prace na wystawie czy festynie, jeszcze inne (np. panie z KGW Lubuczewo) są chętne, aby prowadzić warsztaty rękodzielnicze. Z deklaracji mieszkańców wynika, że w innych miejscowościach są osoby zainteresowane uczestnictwem w takich warsztatach. CKiBP mogłoby zaprosić najbardziej uzdolnione i doświadczone osoby do prowadzenia zajęć w swojej głównej siedzibie lub objazdowo w poszczególnych CAL-ach. Warto też organizować konkursy, festyny czy spotkania, w których udział wezmą KGW i/lub indywidualni twórcy z całej gminy.

Drugim obszarem, który interesuje wielu mieszkańców gminy Słupsk jest gotowanie. Również w tym wypadku warto zaprosić KGW, liderów kulinarnych i lokalnych twórców (np. osoby zajmujące się carvingiem) do prowadzenia zajęć dla mieszkańców. Uczestnicy diagnozy proponowali też zbieranie lokalnych przepisów kulinarnych i wydanie książki prezentującej kuchnię regionu. Z kolei osoby prowadzące agroturystyki, hodowle zwierząt i pasieki, wytwarzające sery lub inne produkty spożywcze mogłyby współpracować przy organizacji bazarków, festynów lub wydarzeń promujących zdrowy tryb życia.

Zainteresowaniem mieszkańców gminy cieszy się również florystyka. Uczestnicy diagnozy z Bierkowa i Bukówki chcieliby pojechać na wycieczkę do ogrodów tematycznych Hortulus w Dobrzycy. W wielu miejscowościach proponowano stworzenie kwietników i zielonych zakątków, organizację warsztatów florystycznych lub zielarskich. W działania te warto zaangażować florystki i pasjonatki roślin mieszkające na terenie gminy (Teresa Kamińska z Włynkówka, Joanna Kalata z Kusowa, pani Joanna z Lubuczewa, pani Ewa Huet-Maćkowiak).

Podczas diagnozy w kilku miejscowościach padł pomysł organizacji spotkań z ciekawymi ludźmi, w tym z podróżnikami. Podróżnikiem jest pan Grzegorz Stenka z Bydlina, który jak twierdzą uczestnicy diagnozy z tej miejscowości, mógłby ciekawie opowiedzieć o swoich przygodach. W ramach diagnozy wymieniono także wielu lokalnych artystów, w tym poetów, pisarzy i twórców nieznanych dotąd szerzej na terenie gminy, z którymi mieszkańcy chętnie by się spotkali w ramach spotkań autorskich, literackich czy poetyckich. Takim osobom warto również zapewnić promocję na szczeblu gminnym.

Działania w oparciu o lokalną historię

Jak wynika z diagnozy, na terenie gminy Słupsk zachowały się liczne materialne ślady przeszłości (dawne budynki szkół, pałaców i folwarków, stare cmentarze, pozostałości stacji kolejowych, dawny port sterowców itd.). Wśród mieszkańców są zarówno osoby zainteresowane poznawaniem i dokumentowaniem lokalnej historii, jak i takie, które pamiętają losy poszczególnych miejsc i miejscowości i mogą stanowić skarbnicę wiedzy na ich temat. Warto wykorzystać to przy animacji i aktywizacji lokalnych społeczności.

Uczestnicy diagnozy podali parę pomysłów na działania nawiązujące do lokalnej historii:

- poznawanie historii własnej wsi i okolic (zaproponowane przez osoby z Karzina)
- historia miejscowości opowiedziana wspomnieniami i zdjęciami pochodzącymi od mieszkańców (zaproponowane przez osoby z Lubuczewa i z Jezierzyc Osiedla)
- rozszerzenie szlaku Zeppelinów w Jezierzycach Osiedlu
- „mapa wspomnień" (zaproponowana przez mieszkankę Wieszyna)

Respondenci z Bukówki chwalili powstałą w tym roku wystawę plenerową „Bukówka lnem pisana”[23], inspirowaną wspomnieniami dawnych pracowników Państwowych Gospodarstw Rolnych. Warto rozważyć, czy analogicznych działań – tworzenie wystawy na podstawie wspomnień mieszkańców – nie przeprowadzić również w innych miejscowościach gminy. Można również zaprezentować istniejącą wystawę o Bukówce szerszemu gronu odbiorców, np. wstawiając jej wersję elektroniczną na stronę CKiBP.

Potencjał na zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców mają także działania nawiązujące do przestrzeni, np. zbieranie zdjęć ważnych dla mieszkańców miejsc (zarówno historycznych jak i współczesnych) oraz związanych z nimi opowieści/wspomnień, lub tworzenie map poszczególnych miejscowości. Obie metody zostały wykorzystane podczas diagnozy. W miejscowościach Bukówka, Karcino, Kukowo i Włynkówko mieszkańcy (dorośli i/lub dzieci) narysowali mapę swojej wsi. Podczas diagnozy we wsiach Bukówka i Karzcino zebrano też zdjęcia różnych ciekawych miejsc w okolicy, a mieszkańcy opisali, co o nich wiedzą, dlaczego darzą je sympatia i jakie znają związane z nimi legendy. Zainteresowanie taką formą dzielenia się informacjami, świadczy że warto kontynuować tego typu działania. Z zebranych zdjęć, opowieści i rysunków można stworzyć potem wystawę, album, mini przewodnik lub mapę prezentującą ciekawostki o poszczególnych miejscach (jako inspiracja może posłużyć etnograficzna mapa gminy Sępólno Krajeńskie przygotowana przez

[23] http://kultura.slupsk.pl/bukowka-lnem-pisana-wystawa-plenerowa/ (dostęp: 27.05.2021)

Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” we współpracy z Centrum Kultury i Sztuki w Sępólnie Krajeńskim: https://mapa.etnograficzna.pl/).

Inspiracje i dobre praktyki

Animacja

Podręcznik Narodowego Instytutu Dziedzictwa
https://edd.nid.pl/wp-content/uploads/2018/11/podrecznik-dobrych-praktyk_.pdf?fbclid=IwAR3BtQqqiCihf4UiZFjtFTrVQ2-2KtHuIfTyGCyomNrOrQ6saBbTGeOsgFI

Archipelag Pokoleń - przykłady projektów międzypokoleniowych i kurs praktyk międzypokoleniowych dla animatorów i edukatorów
https://archipelagpokolen.pl/przyklady/

Pole do działania. Jak partycypacyjnie współpracować z młodzieżą - publikacja Fundacji Pole Dialogu
https://poledialogu.org.pl/pole-do-dzialania-jak-partycypacyjnie-wspolpracowac-z-mlodzieza-2/33/

Przestrzeń wspólna, trzecie miejsce, konsultacje społeczne

Miejsce Aktywności Lokalnej - idea, założenia
https://warszawalokalnie.waw.pl/baza-wiedzy/jak-dzialac-w-miescie/miejsce-aktywnosci-lokalnej-mal/, https://swolowo.pl/miejsce-aktywnosci-lokalnej

Centrum Paca - przykład instytucji jako otwartej przestrzeni społecznej, trzeciego miejsca
https://centrumpaca.pl/aktywnosci/

Inicjatywa „3 pokoje z kuchnią" Białołęckiego Ośrodka Kultury - przykład przestrzeni domu kultury współtworzonego przez mieszkańców
https://bok.waw.pl/3-pokoje-z-kuchnia/o-nas-3pzk/

Historia lokalna, archiwistyka społeczna

Centrum Archiwistyki Społecznej - strona z wiedzą i inspiracjami o tym, jak zacząć działać z archiwami społecznymi
https://cas.org.pl/

Finansowanie projektu archiwum społecznego - webinar Centrum Archiwistyki Społecznej https://www.facebook.com/630494587045078/videos/2842684122628585

Archiwum społeczne Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich w Głogoczowie - przykład, webinar https://www.facebook.com/CentrumArchiwistykiSpolecznej/videos/708092616779303/

Program „Małe ojczyzny" Centrum Archiwów Społecznych https://archiwa.org/content/program-male-ojczyzny

Historia mówiona w działaniach kulturalnych - webinar https://www.facebook.com/630494587045078/videos/802311977170286

Konkurs na wspomnienia - historie lokalne - przykład konkursu organizowanego przez dom kultury http://um.suchowola.wrotapodlasia.pl/pl/aktualnosci/ogloszenia/konkurs-na-wspomnienia---historie-lokalne.html?fbclid=IwAR01z4hBBgDJNpdlbQ8JXcZz6LpEVdUM6YmZoXm0oOh2VwIPKm7YJ7rp2oM

Projekt „Rola folklora" w domu kultury w Serocku - przykład projektu włączającego historię lokalną https://www.serock.pl/3172,rola-folklora

Biblioteki

Wędrujące czytanie, **Książka w obiegu oraz Strefa Wymiany Książek** - przykład działania bibliotecznego integrującego społeczność lokalną http://biblioteka.pik.legionowski.pl/m-wydarzenia/strefa-wymiany-ksi%C4%85%C5%BCek.html

Sieciowanie

R. Sowińska, Współpraca jako filozofia działania, czyli o sile współpracy i sieciowania. Przypadek Powiatowej Instytucji Kultury w Legionowie https://pik.legionowski.pl/publikacje/item/491-wsp%C3%B3%C5%82praca-jako-filozofia-dzia%C5%82ania.html

Bibliografia

Bukraba-Rylska I., Burszta W. (red.) (2011), Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon i rozproszenie, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa

Drozdowski R., Fatyga B., Filiciak M., Krajewski M., Szlendak T. (2014), Praktyki klulturalne Polaków, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń (http://ozkultura.pl/sites/default/files/strona-archiwum/PRAKTYKI_KULTURALNE_POLAK%C3%93W.pdf)

Jędrych J., Oldenburg R. i jego teoria trzeciego miejsca, Warsztaty bibliotekarskie, http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2

Kisiel P. (2013), Współczesne wzory uczestnictwa w kulturze, w: Kultura a rozwój, J. Hauser, A. Karwińska, J. Purchla (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 345-36

Kukołowicz T. (2018), Ukryte zasoby. O tym, co zasłania kategoria peryferyjności, w: Kultura na peryferiach, M. Jacyno, T. Kukołowicz, M. Lewicki (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 64-84.

Młodzież na wsi, red. A. Strzemińska, M. Wiśnicka, Pracownia Badań i Innowacji „Stocznia", Warszawa 2011 (https://rownacszanse.pl/uploads_public/cms/parameter-1599/18702_mlodziez_na_wsi_raport.pdf)

Murawska K., Olko D., Sadura P. (2016), Z klasą o kulturze. Testowanie granic klasowych w partycypacji kulturalnej i obywatelskiej, Fundacja Pole Dialogu, Warszawa (https://poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2016/06/Z-klasa-o-kulturze.pdf)

Orłowska M. (2003), Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej, w: S. Kawula (red.) Pedagogika społeczna, Toruń, s. 585.

Szlendak T. (2011), Nic? Aktywność kulturalna i czas wolny na wsi i w małych miastach, w: Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon i rozproszenie, I. Bukraba-Rylska, W. Burszta (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 53-101.

UNESCO (2006), Synergies between formal and non-formal education: an overview of good practices, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146092

Walczak B., Jewdokimow M., Pazderski F. (2016), Praktyki uczestnictwa w kulturze wśród ludności wiejskiej studium socjologiczne, Instytut Spraw Publicznych (https://www.isp.org.pl/pl/publikacje/praktyki-uczestnictwa-w-kulturze-wsrod-ludnosci-wiejskiej-studium-socjologiczne)

Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza, red. P. Sadura, K. Murawska, Z. Włodarczyk, Fundacja Wspomagania Wsi, Warszawa 2017 (wersja pełna raportu: https://poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2017/10/Wies-w-Polsce-2017-Diagnoza-i-Prognoza-Raport-FWW-pelny.pdf, wersja skrócona raportu: http://fundacjawspomaganiawsi.pl/wp-content/uploads/2017/09/Wie%C5%9B-w-Polsce-2017-Diagnoza-i-Prognoza-Raport-Fundacji-Wspomagania-Wsi-skr%C3%B3t.pdf)

Zysiak A. (2011) Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka? w: Biblioteka jako „trzecie miejsce", M. Wrocławska, J.Jerzyk-Wojtecka (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s.18-27 (http://bcul.lib.uni.lodz.pl/Content/1896/KonferencjaBULII14.12.pdf)

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2021”